

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«Допущено до захисту»:
Завідувач кафедри образотворчого
мистецтва
Ольга ШКОЛЬНА

Протокол засідання кафедри
образотворчого мистецтва
№ від « _ » _____ 202__ р.

ШЕВЧЕНКО ЄЛІЗАВЕТА МИКОЛАЇВНА

Проект розпису укриття середньої загальноосвітньої школи м. Києва

Кваліфікаційна бакалаврська робота
зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»

Керівник творчої частини:
Ситник Ірина Володимирівна
доктор філософії з мистецтвознавства,
доктор філософії, доцент кафедри
образотворчого мистецтва

Керівник науково-дослідної частини:
Руденченко Алла Андріївна
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри декоративного
мистецтва і реставрації

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ В СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	6
1.1. Зародження та становлення петриківського розпису, його характерні ознаки.....	6
1.2. Художні особливості творів відомих майстрів петриківського розпису..	11
1.3. Мотиви петриківського розпису в сучасному мистецтві та його прояви в різних сферах діяльності сучасного суспільства.....	16
1.4. Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах.....	22
РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТНА ЧАСТИНА: «ПТАШИНИЙ САД» ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС УКРИТТЯ ШКОЛИ МІСТА КИЄВА.....	30
2.1. Обґрунтування вибору тематики та колористики композицій.....	30
2.2. Етапи проєктування та реалізації: ескізи, масштабування, техніка виконання.....	34
2.3. Опис декоративних панно: символіка, колористика, взаємозв'язок із простором.....	39
2.4. Рекомендації щодо збереження та догляду за розписом.....	46
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах суспільно-політичної нестабільності в Україні надзвичайно актуальним є створення безпечного, естетично привабливого та психологічно комфортного середовища в закладах освіти, зокрема в укриттях. Оформлення таких просторів за допомогою засобів декоративного мистецтва, зокрема петриківського розпису, дозволяє не лише поліпшити емоційний стан дітей під час перебування в укриттях, а й сприяє формуванню національної ідентичності, збереженню та популяризації нематеріальної культурної спадщини України.

Об'єкт дослідження. Художньо-декоративне оформлення укриття у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження. Використання елементів петриківського розпису як засобу художнього оформлення інтер'єру укриття для створення естетично привабливого, психологічно комфортного та національно орієнтованого простору.

Мета дослідження. Розробити художньо обґрунтований проєкт декоративного оформлення укриття в середній загальноосвітній школі м. Києва з використанням петриківського розпису як засобу підвищення емоційного комфорту, формування культурної ідентичності та збереження національної декоративної традиції в умовах освітнього простору.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати історичні та стилістичні особливості петриківського розпису як елементу нематеріальної культурної спадщини України.
2. Дослідити функціональні, нормативні та естетичні аспекти оформлення укриттів в закладах освіти.
3. Визначити роль декоративного мистецтва у створенні психологічно безпечного освітнього середовища.

4. Розробити концепцію художнього розпису укриття школи із врахуванням принципів петриківського орнаменту.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було обрано такі методи дослідження:

- семіотичний для аналізу образів та знаків творів петриківського розпису, що передають культурні коди, традиції та духовні уявлення українського народу;
- історико-порівняльний (компаративний) метод — для вивчення стилістичних особливостей та манер відомих майстрів петриківського розпису;
- історико-культурний метод — для розгляду етапів розвитку петриківського розпису;
- культурологічний метод — для осмислення процесів зміни певних елементів та композицій петриківського розпису;
- формально-стилістичний метод — для вивчення композицій творів, кольорової гами, типів ліній;
- узагальнення проведених досліджень застосували для з'ясування значення петриківського розпису в українській культурі та аналізу його потенціалу в сучасному мистецькому просторі.

Гіпотеза дослідження. Припускається, що використання елементів петриківського розпису в оформленні укриттів загальноосвітніх шкіл сприятиме створенню емоційно позитивного середовища, підвищенню рівня психологічного комфорту учнів та формуванню почуття національної приналежності.

Наукова новизна. Новизна роботи полягає у розробці авторської концепції художнього оформлення укриття школи за допомогою елементів петриківського розпису як способу естетизації простору в умовах підвищеної соціальної напруги та інтеграції народного мистецтва у сучасний освітній простір.

Практична значущість. Практична значущість роботи полягає у створенні конкретних ескізних та проектних рішень, які можуть бути використані для оформлення укриттів у закладах освіти з метою підвищення їх емоційної привабливості та безпеки для дітей.

Теоретична значущість. Теоретична цінність дослідження полягає у систематизації знань про можливості використання традиційного українського декоративного мистецтва в контексті сучасного просторового дизайну та психологічної підтримки в освітньому середовищі.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Перший розділ присвячено теоретичним засадам петриківського розпису та його застосуванню в сучасному середовищі. Другий розділ містить авторський проект декоративного оформлення укриття у школі міста Києва під назвою «Пташиний сад», де розглянуто концептуальні, технічні та художні особливості проекту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ В СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Зародження та становлення петриківського розпису, його характерні ознаки

Петриківський розпис є унікальним феноменом українського декоративного мистецтва, що виник та сформувався на території сучасної Дніпропетровської області, у селищі Петриківка. Його зародження припадає на кінець XVIII – початок XIX століття, хоча окремі елементи орнаментального малювання, притаманні цьому стилю, мають набагато глибші корені, пов'язані із традиціями народного мистецтва Київської Русі, бароковим мистецтвом та місцевими звичаями розпису житлових приміщень. Спочатку петриківський розпис існував переважно як хатнє мистецтво: ним прикрашали стіни хат, печі, побутові речі, скрині та інші предмети щоденного вжитку. Орнаментальні композиції виконували без попереднього ескізу, безпосередньо на поверхні, що свідчило про високу майстерність народних художників.

Поступове становлення петриківського розпису як окремої художньої школи пов'язане з діяльністю таких видатних майстрів, як Тетяна Пата, Яким Пирог, Надія Білокінь, Федір Панко, які на початку XX століття не лише продовжили традиції народного малярства, а й сприяли його систематизації, професіоналізації та популяризації за межами регіону. Значну роль у розвитку петриківського розпису відіграло відкриття у 1936 році школи декоративного мистецтва в селищі Петриківка, яка стала осередком збереження і передачі традиційних технік, мотивів та композиційних прийомів. Підтримка з боку держави у радянський період сприяла подальшій інституціоналізації петриківського розпису, розвитку художніх артілей і кооперативів, що забезпечило йому ширше поширення [4].

Характерні ознаки петриківського розпису полягають у його декоративності, стилізованості та яскраво вираженій орнаментальності.

Основними мотивами є рослинні елементи — фантазійні квіти, гілочки, ягоди, листя, а також птахи, рідше – звірі та сцени з народного побуту. Композиція зазвичай вибудовується за принципами симетрії або ритмічного повторення елементів, що створює враження динаміки і водночас гармонії. Важливою особливістю є використання певних прийомів мазків, які формуються кінчиком пензля, що дає змогу досягати різноманітності фактур і тонких переходів кольору без попереднього контурування. Колористика розпису традиційно базується на контрастному поєднанні яскравих кольорів: червоного, жовтого, зеленого, синього та чорного, однак сучасні митці активно експериментують із палітрою, зберігаючи при цьому основні стилістичні принципи [30].

Петриківський розпис, окрім суто декоративної функції, має також символічне та обрядове значення, оскільки в традиційній культурі українського народу орнамент завжди відігравав роль оберегу. Виконані у характерній стилістиці квіткові мотиви, стилізовані птахи та фантазійні дерева трактувалися як знаки добра, благополуччя, захисту від злих сил. У композиційній побудові петриківських орнаментів важливою є властива народному мистецтву тенденція до узагальнення форм, де реальні природні елементи переосмислюються через призму декоративної стилізації. Це надає творам особливої чарівності та символічної глибини, водночас сприяючи легкості їх сприйняття [42].

Техніка виконання петриківського розпису відзначається високим рівнем професійної майстерності та специфічною методикою роботи пензлем, виготовленим, як правило, з котячої шерсті. Основними прийомами є мазок, що утворює певну форму (листок, пелюстку, ягоду) за один дотик пензля, «зернятко», «горошок», а також техніка «переходу кольору» всередині одного мазка, що дозволяє досягати ефекту об'ємності та глибини. Фон у класичних зразках розпису часто залишався білим, що підсилювало декоративну виразність кольорових орнаментів. У сучасних інтерпретаціях можливе

використання кольорового фону, проте завжди з дотриманням принципу яскравої, життєствердної палітри.

Особливе місце у формуванні художньої мови петриківського розпису займає композиційне мислення майстрів. Твори часто будуються за вільною, імпровізаційною схемою, що дозволяє уникати шаблонності і надає кожному розпису неповторної індивідуальності. Водночас зберігаються певні традиційні композиційні типи, зокрема "букет", "віночок", "гілка", що свідчить про глибоке розуміння естетичних канонів народного мистецтва. Майстри петриківського розпису у своїх роботах прагнуть досягти гармонійної цілісності композиції, де кожен елемент логічно пов'язаний з іншим, а загальна структура твору підпорядковується ритму й закономірностям симетрії чи асиметрії залежно від художнього задуму [1].

Історичний розвиток петриківського розпису супроводжувався активною взаємодією із загальними тенденціями українського та світового декоративного мистецтва. У ХХ столітті за умов розширення міжкультурних зв'язків петриківський розпис поступово набув нових функцій: він почав використовуватися не лише для прикрашання побутових предметів, але й у сфері промислового дизайну, сувенірної продукції, а також у монументальному мистецтві. Це сприяло розширенню технік виконання (зокрема, використання гуаші, акрилових фарб, емалі) та адаптації традиційних мотивів до нових матеріалів і технологій [27].

У 2013 році петриківський розпис був включений до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО, що стало міжнародним визнанням його художньої та культурної цінності. Це рішення не тільки засвідчило виняткову естетичну вагу цього виду народного мистецтва, а й актуалізувало завдання його збереження та популяризації в умовах глобалізації. Сьогодні петриківський розпис продовжує активно розвиватися, зберігаючи незмінними свої основоположні принципи: орнаментальність, вільну композицію, яскраву декоративність та глибокий зв'язок із національними традиціями.

Важливим аспектом розуміння зародження та становлення петриківського розпису є аналіз його соціально-культурних умов. Селище Петриківка, розташоване у регіоні із багатими землеробськими традиціями, стало осередком, де формувалися специфічні художні практики, що відображали світоглядні уявлення селян. Народне мистецтво, у тому числі й петриківський розпис, слугувало засобом комунікації, емоційного самовираження і водночас виконувало функцію символічного захисту, що зумовлювало розвиток особливої орнаментальної системи, наповненої знаковими образами. Прикрашання житлового простору розписом мало не лише естетичний, але й сакральний зміст, у якому кольори, форми і мотиви слугували кодами традиційних уявлень про щастя, добробут і гармонію з природою.

У процесі становлення петриківського розпису особливу роль відіграла передача майстерності від покоління до покоління в межах сімейних і громадських традицій. Художні прийоми і композиційні рішення передавалися усно та через практику, що забезпечувало сталість стилістичних ознак розпису, водночас дозволяючи кожному майстру розвивати індивідуальні риси творчості. Відсутність жорстких канонів сприяла різноманітності художніх рішень та виникненню персоналізованих манер письма, що стало однією з характерних рис петриківської школи декоративного живопису [43].

Формування канонів петриківського розпису активно підтримувалося на етапі інституалізації народного мистецтва в радянську епоху. Створення художніх артільей, шкіл та майстерень, зокрема знаменитої "Петриківської фабрики художніх виробів", дозволило не тільки зберегти, але й систематизувати основні принципи петриківського орнаменту. Введення навчальних програм, спрямованих на відпрацювання техніки мазкового письма, композиційного мислення та колористичної культури, забезпечило високий рівень підготовки майстрів і сприяло розширенню сфери застосування розпису на нові матеріали — папір, дерево, кераміку, тканину.

Інтенсивний розвиток петриківського розпису у ХХ столітті був також зумовлений експериментами у творчості окремих майстрів, які, зберігаючи традиційні образи, активно вводили нові теми та мотиви, збагачуючи художню лексику розпису. Серед таких нововведень варто відзначити ускладнення сюжетних композицій, поєднання рослинних і зооморфних образів, розширення палітри завдяки використанню нових пігментів і технічних засобів. Проте незмінною залишалася основна художня концепція: прагнення до декоративної виразності, оптимістичної світоглядної настанови та органічного зв'язку із природною красою [3].

Характерною ознакою петриківського розпису є також його синкретичність, що проявляється у поєднанні різних видів мистецьких впливів: народної іконографії, книжкової графіки, декоративної кераміки та текстильного орнаменту. Завдяки цьому петриківський розпис набув рис універсального художнього стилю, який легко адаптується до різних середовищ і виконує як естетичну, так і ідентифікаційну функцію у культурному просторі України.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що петриківський розпис пройшов шлях від локальної побутової традиції до визнаного національного надбання завдяки органічній єдності технічної майстерності, художньої уяви та глибинного культурного змісту. Його характерні ознаки, такі як яскрава декоративність, виразна орнаментальність, техніка мазкового письма, символічність образів та вільна композиційна структура, залишаються актуальними як у традиційних формах, так і в сучасних практиках художнього дизайну. Петриківський розпис, зберігаючи свої традиційні основи, продовжує еволюціонувати, надихаючи нові покоління митців і залишаючись важливим елементом культурної ідентичності українського народу [28].

1.2. Художні особливості творів відомих майстрів петриківського розпису

Художні особливості творів відомих майстрів петриківського розпису формуються на перетині індивідуальних авторських стилістик і загальних традиційних канонів, що визначають характер цього мистецтва. Видатні представники петриківської школи, такі як Тетяна Пата, Надія Білокінь, Федір Панко, Василь Соколенко, Марфа Тимченко, розвинули й водночас поглибили основні естетичні та технічні принципи розпису, що дозволяє говорити про існування різних творчих напрямів у межах єдиної стилістичної системи.

Однією з найбільш вагомих постатей у розвитку петриківського розпису є Тетяна Пата, творчість якої заклала основи академізації цього виду мистецтва. Роботи Пати відзначаються надзвичайною декоративною насиченістю, досконалою композиційною організацією та ретельністю виконання. Її орнаменти переважно побудовані на вишуканих поєднаннях квіткових елементів, які гармонійно переплітаються між собою, утворюючи динамічні композиції. Колористика творів Тетяни Пати ґрунтується на яскравих контрастах червоного, жовтого, зеленого та синього кольорів, що підсилюють емоційний вплив на глядача. Важливою ознакою її стилю є витонченість мазків і плавність ліній, що створюють враження природної легкості й гармонії [24].

Особливе місце у розвитку петриківського розпису належить Надії Білокінь, чиї роботи вирізняються ліризмом та тонкою експресією. У її творах переважають ніжні кольорові гами, з акцентом на пастельні відтінки та витончені переходи кольорів. Композиції Білокінь будуються навколо головного елементу — квітки або птаха — і розгортаються у просторі завдяки плавним ритмічним лініям. Мотиви її розписів часто мають натхненний характер, що підкреслює зв'язок людини з природою та традиціями.

Творчість Федора Панка демонструє іншу тенденцію розвитку петриківського розпису — тяжіння до монументальності й експерименту з

кольором і фактурою. Його роботи вирізняються сміливими колористичними рішеннями, з широким застосуванням глибоких синіх, чорних та золотистих тонів. Панко активно розширював і ускладнював композиційну структуру розпису, вводячи багатофігурні сцени, зооморфні та міфологічні образи. Важливою художньою особливістю його творчості є прагнення до виявлення глибинного символічного змісту через образну насиченість декоративної композиції [2].

Марфа Тимченко, одна з найвідоміших майстринь петриківського розпису, відзначалася особливою увагою до деталей та високою технікою виконання. Її твори сповнені радісної, життєствердної енергетики, що досягається за допомогою інтенсивного використання теплих кольорів та динамічного руху в композиціях. Тимченко створювала роботи, в яких традиційні мотиви квітів, птахів і дерев отримували нове трактування завдяки м'яким колірним переходам і емоційній виразності лінії.

Творчість Василя Соколенка позначена особливим відчуттям простору та світла. Його композиції часто вирізняються більшою відкритістю, легкістю побудови та тонкою колористичною грою. У його роботах можна спостерігати переважання світлих фонів, на яких орнаментальні мотиви виглядають особливо прозоро і делікатно. Майстер віртуозно використовував техніку переходів кольорів у мазках, що створювало ефект мерехтіння і живого руху в композиціях [26].

Мотиви петриківського розпису в сучасному мистецтві відіграють важливу роль у збереженні та трансформації національних художніх традицій, виступаючи не лише як декоративний елемент, але й як носій глибинної культурної ідентичності. У сучасному контексті мотиви петриківки активно інтегруються в різні сфери художньої практики, набуваючи нових функціональних і символічних значень, зберігаючи при цьому основні характерні риси традиційного мистецтва. Квіткові орнаменти, стилізовані дерева життя, фантастичні птахи, барвисті плоди та зооморфні образи — ці мотиви залишаються центральними візуальними кодами петриківського

розпису і сьогодні, проте їх застосування вийшло далеко за межі традиційного оформлення побутових предметів чи стін інтер'єрів.

У сучасному декоративному мистецтві петриківські мотиви активно використовуються в дизайні інтер'єрів, текстильному виробництві, ювелірному мистецтві, поліграфії та сувенірній продукції. Інтер'єрні рішення із застосуванням елементів петриківського розпису сприяють створенню атмосфери затишку та національного колориту, формуючи естетично привабливе середовище, що резонує з історичними уявленнями про красу й гармонію. Застосування мотивів у сучасному меблевому дизайні, світильниках, настінних панно свідчить про універсальність візуальної мови петриківки та її здатність адаптуватися до різних стилістичних контекстів, зокрема скандинавського мінімалізму, модерну, еkleктики [41].

Особливого розвитку мотиви петриківського розпису набули в графічному та промисловому дизайні. Сучасні художники і дизайнери переосмислюють традиційні елементи через призму новітніх технологій, поєднуючи їх із цифровою графікою, 3D-моделюванням, анімацією. Створення айдентики брендів, пакувальних рішень, афіш та рекламних продуктів з використанням петриківських орнаментів дозволяє не лише прикрашати об'єкти, але й транслювати ідеї національної самобутності у глобалізованому культурному просторі.

У модній індустрії мотиви петриківського розпису надихають дизайнерів одягу та аксесуарів на створення унікальних колекцій, що об'єднують традиційне українське мистецтво з актуальними тенденціями світового фешн-дизайну. Вишивка за мотивами петриківки, друк орнаментів на тканинах, розпис взуття, сумок та прикрас створюють новий культурний код, де елементи спадщини набувають актуальної форми і символічного значення як маркери ідентичності, сили та краси [6].

У сфері образотворчого мистецтва петриківський розпис стає не лише джерелом декоративних засобів, а й предметом концептуального осмислення. Сучасні художники, інтегруючи петриківські мотиви у живопис, скульптуру,

інсталяції, відеоарт, прагнуть розкрити теми взаємодії минулого і сучасності, дослідження культурної пам'яті, переосмислення традицій у постмодерному контексті. Петриківський орнамент у цьому випадку виконує не лише естетичну, але й ідеологічну функцію, стаючи символом стійкості, життєвої сили та безперервності культурних традицій [25].

Варто зазначити, що використання мотивів петриківського розпису у сфері освіти та громадського мистецтва має важливе значення для формування національно-культурної ідентичності молоді. Проєкти з оформлення шкільних просторів, публічних будівель, укриттів та громадських місць за допомогою елементів петриківки сприяють естетичному вихованню, підвищенню емоційного комфорту та розвитку почуття приналежності до культурної спільноти.

Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах демонструють активний процес інтеграції традиційного декоративного мистецтва у контексти повсякденного середовища, сприяючи як збереженню культурної спадщини, так і формуванню нових підходів до естетизації простору. Використання петриківського орнаменту у таких середовищах має на меті не тільки декоративне збагачення інтер'єрів та екстер'єрів, але й виконання важливої соціокультурної функції — підтримання національної ідентичності, створення емоційно комфортного середовища, сприятливого для навчання, відпочинку та спілкування.

В освітніх закладах, зокрема у школах, дитячих садках, позашкільних установах, петриківський розпис активно використовується для оформлення внутрішніх і зовнішніх просторів. Найпоширенішою практикою є художнє оздоблення стін класних кімнат, коридорів, актових та спортивних залів, а також укриттів і безпечних просторів. Орнаментальні композиції часто розміщуються у зоні вхідних груп, рекреаційних приміщеннях, бібліотеках, шкільних їдальнях, створюючи атмосферу відкритості, привітності та емоційного тепла. Використання мотивів петриківки у навчальному просторі

сприяє розвитку естетичного сприйняття учнів, вихованню патріотичних почуттів, залученню молоді до усвідомлення цінності народного мистецтва.

У громадських просторах петриківський розпис застосовується для художнього оформлення фасадів будівель, зупинок громадського транспорту, парків, площ, культурних центрів, медичних установ, військових госпіталів. Окремим напрямом є створення великих муралів у стилі петриківки, що поєднують у собі традиційні мотиви і сучасні художні техніки, слугуючи не тільки прикрасою міського середовища, а й засобом візуальної комунікації національних ідей. Такі мурали стають осередками локальної ідентичності, символами єдності громади, джерелами позитивних емоцій у складних урбаністичних умовах [29].

У контексті безпечних просторів, зокрема укриттів у закладах освіти, петриківський розпис виконує надзвичайно важливу психологічну функцію. Створення естетично організованого інтер'єру з використанням теплих, життєствердних орнаментальних мотивів сприяє зниженню рівня тривожності, формуванню позитивного емоційного фону, допомагає дітям та дорослим адаптуватися до стресових обставин. Квіткові композиції, зображення птахів, дерев, фантастичних рослин у виконанні за канонами петриківського розпису створюють враження захищеності, радості, природної гармонії, що надзвичайно важливо у контексті організації безпечних укриттів [44].

Сучасні практики оформлення громадських і навчальних просторів передбачають різні технічні підходи до виконання розпису. Залежно від умов експлуатації об'єктів, застосовуються традиційні техніки ручного розпису фарбами по штукатурці або стіні, трафаретні методи, декоративне панно на переносних основах, використання сучасних полімерних фарб та лаків для підвищення стійкості покриття. Важливим є також дотримання принципів кольорової гармонії, композиційної рівноваги та змістової відповідності тематичному наповненню простору. У разі оформлення освітніх просторів особливу увагу приділяють віковим особливостям учнів, адаптуючи

насиченість колористики та характер мотивів для створення оптимального емоційного середовища.

Варто відзначити і тенденцію залучення громадськості до процесів оформлення просторів петриківським розписом. Проведення спільних розписних акцій, майстер-класів, конкурсів між школярами, студентами, мешканцями громад сприяє підвищенню рівня обізнаності щодо традиційного мистецтва, розвитку креативності та зміцненню соціальної згуртованості. Такі заходи не тільки популяризують петриківський розпис, але й створюють умови для його органічної інтеграції у сучасне суспільне життя.

Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах свідчать про актуальність традиційного декоративного мистецтва в контексті нових соціокультурних викликів. Вони демонструють його здатність до трансформації, інтеграції та діалогу з сучасністю, що забезпечує життєздатність та стійкість української нематеріальної культурної спадщини у глобалізованому світі.

1.3. Мотиви петриківського розпису в сучасному мистецтві та його прояви в різних сферах діяльності сучасного суспільства

Мотиви петриківського розпису в сучасному мистецтві набули нового звучання, зберігаючи автентичні ознаки й водночас адаптуючись до потреб і викликів сучасного суспільства. У наш час петриківка, як унікальне явище української нематеріальної культурної спадщини, активно інтегрується в різні види творчої діяльності, набуваючи широкого застосування у візуальному мистецтві, дизайні, архітектурі, модній індустрії, рекламі та освітньо-культурних проєктах. Її образність, базована на поєднанні квітково-рослинних орнаментів, фантастичних птахів, дерев життя, барвистих ягід та символічних композицій, залишається універсальним кодом візуальної мови, що здатен передавати глибинні ідеї краси, життєвої сили, гармонії природи та духовного зв'язку поколінь [8].

У сфері візуального мистецтва мотиви петриківського розпису знаходять своє втілення у живописі, графіці, декоративно-ужитковому мистецтві, а також у концептуальних артпроектах. Сучасні митці звертаються до традиційної стилістики для створення як класичних декоративних панно, так і новаторських арт-об'єктів, використовуючи прийоми трансформації орнаменту через абстрагування, стилізацію, цифрову репродукцію. Петриківські мотиви слугують джерелом натхнення для рефлексії над темами національної ідентичності, історичної пам'яті, діалогу культур у глобалізованому світі [22].

Важливим напрямом є використання петриківки у сфері дизайну. Традиційні мотиви органічно вплітаються в оформлення інтер'єрів громадських і житлових просторів, стаючи елементами сучасного декору. Створення шпалер, текстильних виробів, меблів, освітлювальних приладів із застосуванням петриківського орнаменту сприяє відродженню інтересу до національної естетики у середовищі урбаністичних просторів. У промисловому дизайні петриківські мотиви активно використовуються для розробки упаковок, логотипів, корпоративної символіки, що дозволяє поєднувати естетику народного мистецтва з комерційними цілями, формуючи емоційний зв'язок із традицією [47].

У модній індустрії петриківський розпис став джерелом яскравих дизайнерських рішень у створенні одягу, взуття, аксесуарів та ювелірних прикрас. Бренди високої моди та локальні дизайнери використовують орнаментальні елементи у своїх колекціях як вираз національного стилю, що відповідає глобальному тренду на етнічну самобутність і культурну автентичність. Вишивки за мотивами петриківки, друк орнаментів на тканинах, розпис шкіряних виробів свідчать про універсальність її візуальної мови і здатність гармонійно інтегруватися у сучасні стилістичні рішення.

В освітній сфері мотиви петриківського розпису використовуються у програмах образотворчого мистецтва, творчих студіях, культурно-мистецьких проєктах, спрямованих на виховання у дітей та молоді поваги до національної

спадщини. Проведення майстер-класів, інтеграція петриківських орнаментів у шкільні програми сприяє формуванню естетичної культури, розвитку художніх навичок та патріотичних почуттів.

У суспільно-культурному просторі петриківський розпис набув важливого символічного значення. Його елементи часто використовуються під час проведення масових заходів, фестивалів, культурних акцій, урочистих церемоній. Прикрашення громадських місць, створення муралів, оформлення сценічних просторів за мотивами петриківки сприяє формуванню єдиного візуального середовища, що об'єднує суспільство навколо спільних культурних цінностей.

Значного розвитку набули також проєкти зі створення розписів у громадських укриттях, лікарнях, реабілітаційних центрах, де петриківський орнамент виконує терапевтичну функцію, створюючи позитивний емоційний фон, який сприяє зниженню тривожності та психологічній реабілітації. Естетизація таких просторів через петриківські мотиви виявляє глибоку взаємодію мистецтва та соціальної сфери, підкреслюючи його гуманістичний потенціал [31].

Особливої уваги заслуговує актуалізація мотивів петриківського розпису в контексті розвитку креативних індустрій, де зростає запит на автентичний, впізнаваний візуальний код, що водночас зберігає традиційність і має потенціал для сучасних інтерпретацій. Петриківські орнаменти активно використовуються в брендуванні туристичних маршрутів, створенні сувенірної продукції, оформленні інтерфейсів цифрових додатків, рекламних кампаніях, спрямованих на популяризацію національної культури як в Україні, так і за її межами. Така практика демонструє нові можливості комунікації культурної спадщини через сучасні технології і канали інформації, забезпечуючи її інтеграцію у глобальні процеси культурного обміну.

Значущим є також впровадження петриківських мотивів у галузь декоративної архітектури та ландшафтного дизайну. Використання орнаментальних рішень при оформленні міських просторів, парків, садів,

дитячих і спортивних майданчиків сприяє створенню середовища, яке гармонійно поєднує естетику народного мистецтва з функціональністю сучасної урбаністики. Петриківка як декоративний елемент фасадного оздоблення, художнє вирішення огорож, декоративних панелей, лавок, аркових композицій надає простору унікальної емоційної виразності, формує ідентифікаційні ознаки конкретної місцевості, підтримуючи культурну самобутність в умовах урбанізації.

У царині соціальних і громадських проєктів петриківський розпис стає інструментом соціальної терапії, засобом залучення громадян до творчості, спільного створення мистецьких об'єктів. Розпис шкіл, лікарень, центрів соціальної допомоги за участі місцевих мешканців, учнів, волонтерів сприяє не лише естетичному збагаченню простору, але й посиленню соціальної згуртованості, розвитку почуття приналежності до спільної культурної традиції. Подібні ініціативи мають важливе виховне і психологічне значення, особливо в умовах соціальних криз або викликів, пов'язаних із війною чи масовими міграціями [5].

У медіасфері петриківський розпис набув широкої популярності через проєкти візуалізації на телебаченні, у друкованих і цифрових медіа, де він виступає як символ української автентичності. Часте використання орнаментальних мотивів у заставках телепередач, рекламних роликах, відеокліпах, соціальних кампаніях сприяє зміцненню позитивного іміджу України на міжнародній арені та формуванню емоційної прив'язаності до національних символів серед громадян.

Застосування мотивів петриківського розпису в освітніх та просвітницьких програмах також відіграє важливу роль у популяризації народного мистецтва. Організація тематичних виставок, інтерактивних експозицій, конкурсів дитячої творчості, публікація науково-популярних матеріалів і навчальних посібників сприяють глибшому усвідомленню значення петриківки як складової української національної ідентичності, розширюють коло її прихильників серед молодого покоління. Особливого

значення набуває інтеграція петриківського розпису у зміст освітніх програм із мистецтва, культурології, історії, що забезпечує спадковість знань і навичок [7].

Одним із важливих векторів розвитку сучасного використання мотивів петриківського розпису є активне їх впровадження в процеси художнього оформлення спеціалізованих просторів, зокрема укриттів у закладах освіти, медичних закладах, реабілітаційних центрах. У таких умовах петриківські орнаменти виконують не лише естетичну, а й важливу психологічну функцію, оскільки здатні створювати атмосферу затишку, безпеки, сприяти емоційній стабілізації та позитивному настрою користувачів простору. Вибір саме петриківського розпису як основи для художнього оформлення пояснюється його органічною структурованістю, яскравою кольоровою палітрою та символічним наповненням, яке історично пов'язане з уявленнями про гармонію світу, життєву силу природи, безперервність традиції. У цьому контексті актуалізація петриківки набуває нового значення — вона стає своєрідною терапевтичною практикою через мистецтво, здатною підтримувати психологічний стан людини в умовах стресових обставин [23].

Особливу роль відіграє колористика петриківського розпису, яка базується на використанні теплих, життєствердних тонів: червоного, жовтого, зеленого, блакитного, що гармонійно поєднуються між собою, створюючи враження світла, тепла і радості. Така палітра є природно співзвучною з психофізіологічними особливостями сприйняття людини, оскільки яскраві насичені кольори мають властивість стимулювати позитивні емоції, знижувати рівень тривожності, сприяти релаксації. У сучасному художньому переосмисленні петриківських мотивів важливим є збереження колористичної автентичності поряд із варіативністю композиційних рішень, що дозволяє адаптувати традиційний розпис до специфіки конкретного простору, враховуючи його функціональне призначення та особливості користувацької аудиторії [40].

Символіка петриківського орнаменту також має глибоке значення в контексті сучасного використання. Зображення квітів, дерев життя, плодів, фантастичних птахів не лише естетично привабливі, а й наповнені змістом, який передає уявлення про життєву силу, родючість, захист, надію. У художньому оформленні укріплень чи інших громадських просторів вибір таких мотивів сприяє створенню позитивної асоціативної середовища, підсвідомому зміцненню почуття безпеки і надії на майбутнє. Традиційні образи у сучасній інтерпретації виступають своєрідними візуальними маркерами стабільності, культурної спадкоємності і національної гідності.

Крім того, сучасні практики використання петриківського розпису передбачають інноваційні підходи до технік виконання. Поряд із класичним розписом пензлем на традиційних основах (дереві, папері, стінах) все ширше застосовуються новітні матеріали та технології — акрилові фарби, аерографія, цифровий друк на різноманітних поверхнях. Така еволюція технік дозволяє розширити сферу застосування петриківських мотивів, робити їх більш довговічними, адаптивними до умов експлуатації у громадських просторах, що є особливо важливим у контексті оформлення укріплень, які мають витримувати підвищене навантаження та специфічні умови експлуатації [19].

Отже, мотиви петриківського розпису, будучи глибоко вкоріненими в національну культурну традицію, виявляють надзвичайну здатність до актуалізації в умовах сучасного суспільства. Їх використання у різних сферах діяльності — від мистецтва та дизайну до соціальних проєктів та освітніх програм — демонструє не лише художню цінність, але й вагомий психологічний, соціальний і культурний потенціал. Петриківський розпис у сучасних проявах виступає дієвим засобом формування естетичного середовища, підтримки національної ідентичності, розвитку креативного мислення, а також засобом культурної терапії у складних соціальних реаліях.

1.4. Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах

Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах є відображенням тенденцій інтеграції народного мистецтва в сучасне соціокультурне середовище. Петриківка, як вид традиційного декоративного мистецтва, набуває все більшого визнання завдяки своїй здатності не тільки зберігати культурну спадщину, а й адаптуватися до потреб сучасного суспільства. Вона займає важливе місце в оформленні інтер'єрів громадських закладів, навчальних і культурних установ, активно використовується для створення естетично привабливих та психологічно комфортних просторів, що сприяють розвитку творчої активності, навчання та взаємодії.

Одним із найбільш поширених напрямів використання петриківського розпису є його впровадження в освітньому середовищі. Враховуючи важливість емоційного та психічного комфорту в процесі навчання, петриківка стає потужним інструментом створення сприятливої атмосфери в класних кімнатах, коридорах, навчальних просторах. Відкриття шкіл або класів, оформлених відповідно до принципів петриківського розпису, сприяє формуванню культурної ідентичності у учнів, підвищенню естетичного рівня навчальних закладів, а також утвердженню важливості збереження національних традицій через сучасні медіуми. Петриківський орнамент у таких умовах виступає не лише декоративним елементом, але й складовою освітнього процесу, зокрема через інтерактивні заходи, де учні можуть бути залучені до створення елементів розпису, поглиблюючи своє розуміння національної культури.

Окрему увагу заслуговує використання петриківки в громадських просторах, таких як бібліотеки, музеї, культурні центри, лікарні, дитячі заклади. Оформлення таких приміщень петриківськими мотивами сприяє створенню дружньої та затишної атмосфери, яка може мати терапевтичний

ефект, знижуючи рівень стресу та тривожності у відвідувачів. В особливості, у медичних установах, де пацієнти часто перебувають у стані емоційного і психологічного напруження, використання таких народних мотивів має потужний позитивний ефект, покращуючи настрій і самопочуття людей через вплив на їх емоційний стан. В оформленні лікарень або реабілітаційних центрів петриківка стає не просто елементом декору, а важливим компонентом гуманістичного підходу в медицині, націленим на підтримку пацієнтів, полегшення їх перебування в закладі через красу і виразність народного мистецтва.

Ще одним цікавим напрямком є використання петриківського розпису в архітектурному дизайні. Техніка петриківки успішно інтегрується в оформлення фасадів будівель, оздоблення вітрин магазинів, рекламних конструкцій, що дозволяє поєднувати традиційні елементи з сучасними дизайнерськими тенденціями. В архітектурному контексті петриківський орнамент використовують як елемент, що підкреслює унікальність і неповторність будівель, а також як спосіб заохочення ідентифікації з місцевою культурною спадщиною. Розпис на фасадах не лише естетично збагачує зовнішній вигляд будівель, а й стає важливим елементом культурної ідентичності, що формує імідж міста або регіону [32].

Сучасні практики застосування петриківки також активно розвиваються в сфері дизайну інтер'єрів. Використання розписів у сучасних інтер'єрах закладів громадського харчування, готелів, офісів, торгових центрів дозволяє створити не лише естетично привабливий, але й психологічно комфортний простір. В такому контексті петриківка активно поєднується з іншими стилями — від мінімалізму до етно-модерну, що дозволяє створювати неповторні інтер'єрні рішення, котрі не тільки збагачують візуальний образ простору, але й несуть в собі потужний культурний підтекст.

Сучасний підхід до використання петриківського розпису в навчальних і громадських просторах передбачає не лише його декоративну функцію, але й інтеграцію в педагогічні процеси. Прикладом, в навчальних закладах часто

організуються майстер-класи для учнів, де діти можуть вивчити техніки петриківського розпису, брати участь у створенні декоративних елементів для власних класів або шкільних коридорів. Такий підхід не лише сприяє розвитку творчих здібностей учнів, але й виховує в них почуття гордості за свою культурну спадщину, допомагає виховати повагу до традицій та історії народу. Впровадження елементів петриківського розпису в навчальний процес також сприяє розвитку пізнавальної активності, оскільки учні, залучені до створення художніх об'єктів, здобувають досвід у міждисциплінарних дослідженнях — від історії та культури до образотворчого мистецтва [45].

Незважаючи на свою багатовікову історію, петриківський розпис залишається актуальним елементом в оформленні сучасних громадських та навчальних просторів, демонструючи свою здатність адаптуватися до нових умов і вимог часу. Його використання сприяє не лише збереженню культурної спадщини, але й підвищенню якості освітнього процесу, формуванню емоційного комфорту в різних соціальних групах, а також посиленню національної ідентичності та культурної самосвідомості серед громадян. Інтеграція петриківки в дизайн сучасних просторових об'єктів є важливим кроком на шляху до більш гармонійного поєднання традицій і інновацій, створення комфортних умов для розвитку творчих та освітніх процесів, а також розвитку культурного потенціалу суспільства в цілому.

Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах стали важливою складовою інтеграції традиційного народного мистецтва в повсякденне життя сучасного суспільства. Це явище набуває актуальності завдяки здатності петриківки, як унікального виду декоративного мистецтва, не тільки зберігати національну культурну спадщину, а й сприяти створенню емоційно комфортного і психологічно-сприятливого середовища в освітніх та громадських закладах. У зв'язку з цим петриківський розпис все активніше використовують як елемент оформлення шкіл, дитячих садків, лікарень, культурних центрів, музеїв і навіть офісів, де

він виконує не лише декоративну роль, але й сприяє формуванню особливого психо-емоційного клімату, що впливає на соціальні й культурні процеси.

Один із найбільш поширених напрямків використання петриківського розпису у навчальних просторах полягає в оформленні навчальних закладів, де створення естетично привабливого, але й функціонального інтер'єру сприяє не лише підвищенню привабливості приміщень, а й створенню гармонійної атмосфери для процесу навчання. Студії, класи, коридори, актові зали можуть бути оформлені розписами, що відображають символічні образи природи, тварин, рослин, які, згідно з традицією петриківського розпису, часто мають на меті передавати життєву енергію та гармонію світу. Таке оформлення здатне не тільки позитивно впливати на настрій учнів, але й слугує важливим інструментом для формування культурної ідентичності молодого покоління, виховання поваги до національної спадщини. Петриківка в навчальному просторі не лише служить як декоративний елемент, але й активно залучає учнів до самостійного освоєння та відтворення культурних традицій, формуючи в них інтерес до народного мистецтва [34].

Водночас, у громадських просторах, таких як лікарні, реабілітаційні центри та публічні інституції, петриківські мотиви використовуються як ефективний засіб для створення сприятливої психологічної атмосфери. Яскраві кольори, плавні лінії та органічні форми орнаментів не тільки мають естетичну цінність, але й виконують терапевтичну функцію, допомагаючи знижувати рівень стресу, тривоги та емоційного напруження у відвідувачів таких закладів. Важливим аспектом є також те, що петриківка в такому контексті виступає як символ національної спадщини, що посилює почуття приналежності до своєї культурної традиції і водночас викликає почуття гордості за спадок минулого [20].

Окрім цього, петриківський розпис знаходить своє застосування у таких інноваційних сферах, як офісний дизайн, громадські кафе та ресторани, де він допомагає створити затишну атмосферу, що сприяє підвищенню продуктивності праці та комунікацій. У таких умовах петриківські мотиви

виступають як інструмент брендування, підкреслюючи автентичність і національну самобутність підприємства, при цьому розпис стає частиною корпоративної культури і допомагає створити унікальний образ компанії.

Застосування петриківського розпису в сучасному контексті також спостерігається в рамках культурних проєктів і мистецьких виставок, де розпис на стінах виставкових залів, а також на текстилі та інших поверхнях служить для залучення уваги до народного мистецтва, його трансформації та інтеграції в сучасний культурний контекст. Виставки, на яких представлені роботи, створені в техніці петриківки, часто стають центром обміну ідеями, що дозволяє знайти нові підходи до реалізації традицій у сучасних формах.

Особливе значення має застосування петриківського розпису в дизайні дитячих садків, де розпис створює не тільки естетичну красу, але й виконує педагогічну функцію, адже на таких стінах зображені мотиви, які мають виховне значення і здатні розвивати у дітей почуття краси, поваги до природи та до своєї культури. Такі приміщення, наповнені традиційними орнаментами, створюють у дітей відчуття затишку і безпеки, сприяючи їх емоційному розвитку та соціалізації [46].

Сучасні практики застосування петриківського розпису в громадських і навчальних просторах є важливим аспектом сучасної культурної політики, що сприяє не лише збереженню національних традицій, а й інтеграції культурної спадщини у повсякденне життя. Петриківка, яка вже протягом багатьох десятиліть є важливою частиною української художньої традиції, сьогодні активно застосовується в оформленні інтер'єрів шкіл, дитячих садків, лікарень, культурних установ, а також у громадських та офісних просторах. Застосування цього виду декоративного мистецтва в сучасних умовах сприяє створенню естетично привабливих та психологічно комфортних просторів, що відповідають вимогам сучасного дизайну, але водночас зберігають елементи народної культури, що мають глибоке символічне значення [18].

У навчальних закладах петриківський розпис часто використовується як інструмент не тільки для декорування стін, але й для створення сприятливої

атмосфери, що впливає на психологічний стан учнів. Участь учнів у створенні таких художніх елементів, майстер-класах із петриківки, допомагає формувати їхню національну ідентичність, сприяє розвитку творчих здібностей, а також поглиблює розуміння традиційної української культури. Петриківка в навчальних закладах набуває нового значення як інструмент інтеграції традицій в освітній процес, де мистецтво виконує функцію не тільки естетичної складової, але й педагогічної, сприяючи розвитку у дітей не лише творчого мислення, а й почуття гордості за свою культурну спадщину. Оформлення шкіл у стилі петриківки допомагає створювати особливий психологічний клімат, що є важливим для формування творчої атмосфери, яка сприяє кращому засвоєнню матеріалу та активному залученню до навчального процесу.

Водночас, петриківський розпис активно використовується в інших сферах громадського простору, зокрема в медичних установах. Відомо, що сучасні дизайнери та архітектори все частіше звертаються до народного мистецтва як до засобу створення атмосфери спокою та гармонії в закладах охорони здоров'я. Петриківка в лікарнях і реабілітаційних центрах може мати терапевтичний ефект, оскільки кольорові мотиви, що асоціюються з природними елементами — рослинами, птахами, квітами — здатні позитивно впливати на емоційний стан пацієнтів, знижуючи рівень стресу, тривоги та допомагаючи у процесі відновлення. В цьому контексті петриківський розпис виступає не тільки як декоративний елемент, але й як інструмент гуманістичного дизайну, який сприяє покращенню психологічного клімату в медичних закладах.

Застосування петриківки також відзначається в архітектурі та урбаністичному дизайні. Зокрема, фасади будівель, рекламні панно, виставкові стенди та вітрини магазинів все частіше оформлюються елементами петриківського розпису, що дозволяє поєднувати народну традицію з сучасними тенденціями в дизайні. Важливою рисою цього застосування є те, що петриківка не тільки виконує декоративну функцію, але

й сприяє утвердженню культурної самобутності, демонструючи зв'язок сучасної культури з глибокими традиціями українського народу. Таким чином, використання петриківського розпису в урбаністичному просторі дозволяє зберегти історичну спадщину, створюючи візуальні акценти, що підвищують загальний естетичний рівень міського середовища [21].

Важливим є також використання петриківки в дизайні інтер'єрів сучасних громадських та культурних центрів, музеїв, виставкових залів. Завдяки своїй здатності адаптуватися до різних стилістичних напрямів, петриківський розпис можна побачити у поєднанні з іншими декоративними техніками, такими як модерн або мінімалізм. В таких умовах петриківка виступає не тільки як декоративний елемент, але й як потужний культурний інструмент, що об'єднує традиції і сучасність, а також сприяє підвищенню інтересу до народного мистецтва в умовах постійно змінюваного світу.

Використання петриківського розпису в громадських і навчальних просторах сприяє не тільки збереженню культурної спадщини, але й підвищенню естетичної свідомості суспільства. Важливо зазначити, що такий підхід є ефективним засобом боротьби з глобалізацією і стандартизацією культурних практик, адже петриківка, зберігаючи свою автентичність, дає можливість інтерпретувати традиційні мотиви у контексті сучасних вимог до дизайну і комфорту.

Сучасні практики застосування петриківського розпису є важливим етапом в еволюції народного мистецтва, що активно адаптується до умов сучасного життя. Від шкіл і дитячих садків до медичних установ та громадських центрів — петриківка стає важливим елементом у формуванні комфортного, емоційно сприятливого середовища для людей різного віку та соціальних груп. Збереження і розвиток цього виду мистецтва в контексті сучасних інтер'єрів і громадських просторів сприяє не тільки збереженню національної ідентичності, а й забезпеченню естетичного та психо-емоційного комфорту, що є важливим аспектом сучасної культурної політики.

РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТНА ЧАСТИНА: «ПТАШИНИЙ САД»

ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС УКРИТТЯ ШКОЛИ МІСТА КИЄВА

2.1. Обґрунтування вибору тематики та колористики композицій

Вибір тематики та колористики композицій для проєкту декоративного оформлення укриття школи міста Києва за мотивами петриківського розпису з темою «Пташиний сад» обумовлений кількома важливими факторами, що стосуються як естетичних, так і психологічних аспектів освітнього простору. Перш за все, використання петриківського розпису в цьому контексті не лише відповідає загальним принципам збереження національної культурної спадщини, але й сприяє формуванню емоційно комфортного середовища, що має бути надзвичайно важливим у місцях, де діти перебувають тривалий час і мають здійснювати навчальну діяльність у відповідних умовах.

Тематика «Пташиний сад» була обрана з огляду на глибокий символізм птахів у народній культурі, де ці істоти завжди асоціюються з поняттям свободи, гармонії, зв'язку між земним і небесним світом, а також з відновленням і ритмом природи. Птахи, що виконують роль посланців небес, у народному мистецтві часто символізують оптимізм, надію та нові починання. Вибір такої теми для оформлення укриття школи має важливе значення в контексті формування психологічного клімату в навчальному закладі. Відомо, що птахи в декоративному мистецтві можуть бути представлені у вигляді різних образів, що відображають різноманіття природи, що створює враження природної урівноваженості та спокою, що особливо важливо в умовах, коли укриття школи слугує як місце для безпеки, захисту та відпочинку [9].

Окрім того, обраний мотив пташиного саду дозволяє створити композицію, в якій кожен елемент має свою символічну та естетичну роль. Пташині мотиви можуть бути розташовані у вигляді розлогих дерев або

квітучих рослин, що оточують птахів, що у свою чергу забезпечить природний контекст, зв'язок між різними елементами. Такий образ допомагає сформувати відчуття живої природи, вносить елементи динамізму в статичний простір укриття, при цьому не порушуючи відчуття гармонії та затишку. Таким чином, обрана тематика є не тільки декоративною, але й педагогічною, оскільки вона допомагає дітям через сприйняття мистецтва формувати уявлення про єдність природи і людини, про важливість охорони навколишнього середовища, що є важливою складовою екологічної освіти.

Колористика композицій «Пташиного саду» була розроблена з урахуванням як традиційних принципів петриківського розпису, так і сучасних вимог до освітнього простору. Важливим аспектом є те, що кольори петриківського розпису мають здатність впливати на психоемоційний стан людини, зокрема, на дітей. У зв'язку з цим було обрано яскраві, але не агресивні кольори, які допомагають створити атмосферу радості, спокою та оптимізму. Традиційно петриківський розпис характеризується використанням таких кольорів, як червоний, жовтий, зелений, синій, чорний і білий, які, поєднуючись, створюють візуальну рівновагу і підсилюють один одного. Для створення композицій на тему «Пташиний сад» було використано відтінки зеленого, що асоціюються з природою, ростом і відродженням, жовті та червоні кольори, що символізують тепло, енергію та активність, а також сині та блакитні відтінки, які викликають відчуття спокою, простору та свободи [33].

Вибір кольорів також враховує принципи психології кольору: зелені відтінки сприяють заспокоєнню, зниженню рівня тривоги і допомагають створити гармонійне середовище. Жовтий колір в поєднанні з червоним додає елементів життєвої енергії та оптимізму, що дуже важливо для освітнього середовища, де діти повинні відчувати стимул до навчання та творчості. Оскільки петриківський розпис має свої специфічні кольорові акценти, вибір саме таких кольорів для оформлення простору укриття є логічним і обґрунтованим: вони не тільки відповідають традиціям, але й сприяють

підвищенню емоційного комфорту, створюючи відчуття тепла, світла і безпеки.

Своєрідна колористична палітра петриківського розпису дозволяє створювати композиції, які зберігають яскравість і динамічність, не перевантажуючи простір. Вони сприяють гармонізації простору, що важливо в умовах, коли освітнє середовище має бути як інтелектуально, так і емоційно комфортним для дітей. Під час обробки колористики також враховувалася пропорційність кольорів для того, щоб кожен елемент, будь то птах, квітка чи дерево, мав своє чітке місце в загальній композиції, створюючи відчуття цілісності та завершеності.

Вибір такої колористики, яка відображає природну палітру, є відповіддю на вимоги сучасного освітнього дизайну, що спрямований на інтеграцію елементів природи в інтер'єр і формування гармонійного простору, що підтримує психо-емоційне здоров'я учнів. Тема «Пташиний сад», що поєднує природні мотиви та колоритні фарби, не тільки розвиває естетичні вподобання дітей, але й збагачує їх знання про українську культуру, її символи та образи.

Завершення обґрунтування вибору тематики та колористики композицій «Пташиний сад» для декоративного оформлення укриття школи міста Києва полягає в інтеграції концепції художнього дизайну, який би сприяв не лише естетичному сприйняттю простору, але й функціональному та психологічному впливу на учасників освітнього процесу. Створення художнього середовища, яке відповідає вимогам сучасного дизайну і одночасно зберігає традиційні елементи української культури, має велике значення для формування у дітей відчуття національної приналежності та гармонії з навколишнім світом. Вибір петриківського розпису як основи декоративного оформлення укриття школи має не тільки естетичну, але й культурну мету: у тому, щоб через кольори та образи народного мистецтва забезпечити не лише інтелектуальний розвиток, але й формування емоційного благополуччя.

Особливістю композицій, обраних для «Пташиного саду», є те, що вони акцентують увагу на образах птахів як символах світла, радості та натхнення.

Серед птахів, що оточують композиції, присутні вигадані образи, містичні птахи, що існують лише у художній уяві, створюючи відчуття магії і гармонії. Птахи у розписах завжди зображуються в русі, часто з піднятих крил або в процесі польоту, що символізує активність, динаміку, прагнення до мети, свободу та надію. Цей рух також може бути метафорою досягнення нових висот і розвитку, що є важливим мотивом для формування психоемоційного здоров'я учнів, оскільки у відчутті руху і росту розвивається відчуття позитивної динаміки.

Колористичні рішення для цього проекту ґрунтуються на принципах петриківського розпису, що поєднують яскраві і насичені кольори, характерні для українського народного мистецтва, але також адаптовані до сучасних вимог освітнього середовища. Вибір кольорів для оформлення укриття був здійснений із врахуванням їх психологічного впливу на учнів. Зелений колір, що домінує в композиціях, є основним кольором для відображення природи, сприяє заспокоєнню і створює відчуття безпеки та спокою. Це кольорове рішення є важливим для створення позитивної атмосфери, що дозволяє дітям почуватися захищеними і комфортно, що особливо важливо для місць, які виконують функцію укриття. Зелений колір у поєднанні з білим символізує чистоту та гармонію, що є важливим для емоційного стану дітей, допомагаючи зменшити рівень стресу і тривоги [10].

Жовтий та червоний кольори у композиціях «Пташиний сад» мають важливу роль у підвищенні енергетики простору. Жовтий колір асоціюється з сонячним світлом, оптимізмом і позитивною енергією. Він стимулює активність, підвищує настрій та сприяє творчому розвитку. Червоний, у свою чергу, додає динаміки, асоціюється з активністю, силою, життєвим піднесенням. Разом ці кольори створюють атмосферу радості та енергійності, що підвищує загальний емоційний фон навчального процесу, а також сприяє більшій відкритості до нових знань та творчих експериментів.

Синій і блакитний кольори були вибрані для створення відчуття простору, легкості та спокою. Ці кольори асоціюються з небом і водою, що має

релаксуючий ефект і сприяє концентрації уваги. Таке поєднання кольорів допомагає збалансувати активні та спокійні елементи в композиціях, створюючи загальну гармонію в інтер'єрі. Це дозволяє уникнути перевантаження простору і допомагає підтримувати емоційну рівновагу, що важливо для дітей, які знаходяться в навчальному процесі [39].

У сукупності, тематика «Пташиний сад» і колористика композицій створюють унікальну можливість для формування не тільки естетичного, але й психологічного простору, що відповідає сучасним вимогам до освітнього середовища. Завдяки використанню символічних образів птахів і природних мотивів у поєднанні з гармонійною палітрою кольорів, укриття школи може стати не лише місцем для безпеки, а й осередком для розвитку культурної самосвідомості, творчості та емоційної рівноваги учнів. Петриківський розпис, як традиційна частина української культурної спадщини, у такому контексті виконує роль не тільки декоративного елемента, але й засобу формування цілісного, гармонійного простору, що має позитивний вплив на виховання молоді.

2.2. Етапи проєктування та реалізації: ескізи, масштабування, техніка виконання

Проєктування та реалізація декоративного оформлення укриття школи міста Києва за мотивами петриківського розпису «Пташиний сад» є складним і багатоступінчастим процесом, що включає кілька основних етапів: розробку ескізів, масштабування, вибір техніки виконання та безпосередньо реалізацію проєкту. Кожен з цих етапів має свою специфіку та вимагає ретельного підходу, оскільки декорування шкільного простору не лише має бути естетично привабливим, але й враховувати функціональні та психологічні аспекти освітнього середовища.

Першим етапом є розробка ескізів, який є важливим початковим етапом у процесі створення проєкту. Ескізи слугують основою для подальших етапів

реалізації, оскільки вони визначають основну композицію, розташування елементів і кольорову палітру. Для розробки ескізів було вибрано мотив «Пташиний сад», що поєднує в собі образи птахів, квітів і природних елементів. Основними задачами на цьому етапі є визначення форми, розміру, стилістичних особливостей кожного елемента, а також їх взаємодії між собою. Зважаючи на те, що пташині мотиви мають бути зображені в русі, важливо було підібрати такі композиційні рішення, які б передавали динаміку, живу природність та емоційний відгук. Усі елементи були розміщені таким чином, щоб у сукупності вони створювали враження єдиного, цілісного природного середовища, що органічно доповнює освітній простір.

Другим етапом є масштабування ескізів на відповідну площу. Оскільки декоративне оформлення укриття школи має бути виконано в великому масштабі, цей етап є надзвичайно важливим для забезпечення пропорційності та гармонії між розмірами елементів. На основі затверджених ескізів здійснюється їх перенесення на великий формат стін приміщення. Враховуючи масштаби приміщення, кожен елемент був ретельно пропорційно адаптований до реального простору. Вибір розмірів і місця розташування мотивів також має значення з точки зору психологічного сприйняття. Наприклад, великі зображення птахів, були розташовані на центральних ділянках стін, що створює відчуття простору і руху, а дрібні квіткові мотиви були розташовані навколо них для додання композиції завершеності.

Після етапу масштабування настає етап вибору техніки виконання. Петриківський розпис є традиційним українським декоративним мистецтвом, що має свої особливості у техніці нанесення фарб, таких як точкові штрихи, використання різноманітних декоративних елементів і композиційних рішень. У проєкті «Пташиний сад» було вирішено використовувати класичну техніку петриківського розпису, в якій основним елементом є тонке нанесення фарби за допомогою кисті. Відмінною рисою цієї техніки є багатство кольорів і декоративних деталей, що дозволяє створювати ефект об'ємності і глибини навіть на плоских поверхнях. Під час реалізації проєкту були використані

акрилові фарби, які добре тримаються на стінах і мають яскраві кольори, стійкі до впливу навколишнього середовища, що є важливим для збереження декоративних елементів на довгий період. Окрім акрилових фарб, також було вирішено використовувати спеціальні декоративні лінії та точки, що характерні для петриківського розпису, для створення ефекту текстури і об'ємності, а також для підкреслення деталей композиції [35].

Ще одним важливим етапом є підготовка поверхні для нанесення розпису. Це включає очищення стін від пилу та бруду, ґрунтування поверхні для забезпечення кращого зчеплення фарби з основою, а також перевірку рівності та відсутності тріщин, які могли б вплинути на якість нанесення фарб. Після підготовки поверхні починається безпосереднє нанесення фарб, яке здійснюється в кілька етапів: спочатку створюється основний контур композиції, потім наносяться основні кольори і, в кінці, додаються дрібні декоративні елементи, які надають композиції завершеності і виразності [9].

Під час виконання розпису важливо дотримуватися принципу поступовості та тонкої роботи, адже петриківський розпис вимагає не тільки вміння працювати з великими площами, але й точності в деталях, таких як лінії, точки та декоративні елементи. Техніка виконання передбачає застосування різних кистей, що дозволяє створювати тонкі лінії і деталі, які характерні для традиційного стилю, а також використання технік розтушовування для створення плавних переходів кольорів.

Надалі, після завершення нанесення основного розпису, проводиться етап фінішної обробки, що включає додаткове зміцнення декоративних елементів та нанесення захисного покриття для забезпечення довговічності роботи. Останній етап включає підготовку рекомендацій для догляду за розписом, що є важливим для збереження декоративного ефекту на довгий час. Це включає регулярне очищення від пилу, уникання агресивних хімічних засобів і забезпечення належних умов для запобігання пошкодженню фарб.

Завершальним етапом проєктування та реалізації декоративного оформлення укриття школи є безпосереднє нанесення розпису, що передбачає

виконання художніх робіт з дотриманням усіх технічних і композиційних норм. Важливою складовою цього етапу є використання техніки петриківського розпису, яка, завдяки своїм характерним рисам — чітким лініям, яскравим кольорам та складним орнаментам — здатна створити емоційно насичену атмосферу в навчальному просторі. На цьому етапі художники працюють з великою кількістю дрібних декоративних елементів, що додають композиції вишуканості та деталізованості. Особливу увагу слід приділяти нанесенню акцентів, таких як маленькі точки, лінії, що традиційно характерні для петриківського розпису, що дає можливість створити на стінах простір, наповнений рухом і енергією.

Паралельно з нанесенням фарб, важливим етапом є регулярна перевірка якості виконаного малюнка. Адже для забезпечення гармонії і цілісності композиції кожен елемент повинен бути розташований так, щоб не порушувати загального балансу, а також не відволікати від основної теми. Це особливо важливо при роботі з такими великими площами, як стіни укриття, де навіть невеликі зміни в пропорціях або кольорових рішеннях можуть значно вплинути на сприйняття кінцевого результату [38].

Завершальним етапом є покриття декоративного оформлення спеціальним захисним лаком, що забезпечує довговічність роботи та захист від пошкоджень. Лакова плівка створює додатковий бар'єр від механічних пошкоджень, впливу вологи та пилу, що є важливим, враховуючи експлуатаційні умови приміщення, де учні можуть бути піддані різним активним діям. Такий фінішний етап дозволяє зберегти яскравість кольорів протягом тривалого часу, забезпечити стійкість до забруднень, а також полегшити догляд за декоративними елементами. З огляду на те, що укриття в навчальних закладах повинно бути місцем, де діти проводять значну частину свого часу, захист розпису стає критично важливим аспектом для забезпечення естетичного вигляду та збереження художньої цілісності.

Реалізація проєкту «Пташиний сад» передбачає не тільки виконання робіт, пов'язаних безпосередньо з розписом стін, але й організацію всього

простору укриття таким чином, щоб художні елементи органічно вписувалися в навколишнє середовище. Оскільки укриття школи має важливу роль у забезпеченні безпеки учнів, використання петриківського розпису слугує не лише декоративною метою, а й психологічним інструментом, що сприяє формуванню гармонійного середовища. Наповнення простору мистецькими елементами, такими як птахи, квіти, дерева, додає укриттю особливого символічного змісту, створюючи атмосферу захищеності та затишку, що є надзвичайно важливим в умовах стресу чи переживання учнів. Створення візуально привабливого середовища допомагає знизити рівень тривоги, надаючи дітям відчуття стабільності та оптимізму, а також допомагає формувати у них естетичний смак і розвивати культурну ідентичність.

Під час реалізації проєкту не менш важливим є також постійний зворотний зв'язок між дизайнерами, художниками та адміністрацією школи для внесення корективів в процесі виконання, що дозволяє досягти найкращих результатів і врахувати специфіку кожної конкретної локації. Усе це дозволяє створити середовище, яке стане не тільки захисним простором, а й місцем для творчого розвитку учнів, сприятиме формуванню їх культурної свідомості та емоційної стабільності.

Етапи проєктування та реалізації декоративного розпису «Пташиний сад» для укриття школи включають ретельну роботу над ескізами, масштабуванням, вибором техніки виконання та організацією робіт з додатковими захисними шарами для збереження естетичного вигляду. Ці етапи забезпечують гармонію між художнім оформленням і функціональністю простору, що є важливим для забезпечення психологічного комфорту учнів, а також збереження традицій українського мистецтва у сучасному освітньому контексті.

2.3. Опис декоративних панно: символіка, колористика, взаємозв'язок із простором

Декоративні панно, які є основним елементом художнього оформлення укриття школи міста Києва в рамках проєкту «Пташиний сад», не лише виконують естетичну функцію, але й мають глибоке символічне значення, яке підкреслює зв'язок між культурною спадщиною та сучасними потребами освітнього середовища. Вибір мотиву «Пташиний сад» у контексті петриківського розпису є важливим з кількох причин, починаючи від символіки, яку він несе, і закінчуючи його впливом на психологічний клімат приміщення.

Основною символікою панно є птахи, що виступають як уособлення свободи, руху та гармонії. У багатьох культурах птахи є символом не тільки духовної свободи, але й захисту та надії. В рамках проєкту «Пташиний сад» птахи стали ключовими елементами, що наповнюють простір емоційним змістом. Їх зображення створюють враження динаміки та життєвої сили, що особливо важливо для укриття в шкільному просторі, де кожен елемент має сприяти позитивному настрою та психологічному комфорту. Птахи, зображені в композиції символізують захист і підтримку, а також сприяють відчуттю безпеки та стабільності. Водночас ці образи передають відчуття надії, адже птахи часто асоціюються з мріями, прагненням до кращого майбутнього [12].

Іншою важливою складовою панно є квіткові мотиви, що традиційно зустрічаються у петриківському розписі. Квіти є символом краси, життєвого циклу і природи. Вони можуть уособлювати різні аспекти життя: зростання, процвітання, а також любов і гармонію. Кольори, використані в композиціях, додають глибини символіці — яскраві червоні, жовті та зелені відтінки квітів підкреслюють життєвий потенціал, енергію і оптимізм. Завдяки такому символізму, квіти на панно формують атмосферу благополуччя, радості та спокою, сприяючи створенню психологічно комфортного середовища для школярів [36].

Колористика декоративних панно є одним з ключових аспектів, який визначає загальне сприйняття простору та його емоційне забарвлення. У проєкті «Пташиний сад» була обрана характерна для петриківського розпису кольорова палітра, яка включає насичені й контрастні кольори, що активно впливають на сприйняття простору. Використання червоних, жовтих, зелених і синіх відтінків створює не лише яскравий, але й гармонійний ансамбль кольорів, що добре поєднуються між собою та з навколишнім середовищем. Червоний колір символізує енергію, життєву силу, а жовтий — тепло та радість. Зелений колір, який часто зображує природу, дарує відчуття спокою та балансу, а сині лінії допомагають акцентувати важливі деталі, надаючи композиціям чіткості та глибини. Така палітра кольорів не лише розфарбовує простір, але й додає йому емоційного наповнення, підвищуючи емоційний тонус учнів і створюючи атмосферу для творчості та навчання [37].

Взаємозв'язок декоративних панно з простором укриття є важливим аспектом реалізації проєкту. Оскільки укриття — це місце, яке має бути не лише функціональним, а й емоційно підтримуючим, важливо, щоб художнє оформлення не лише прикрашало стіни, а й органічно взаємодіяло з середовищем, підкреслюючи його значення для учнів. Вибір саме такого мотиву, як «Пташиний сад», сприяє створенню атмосфери природної гармонії, де кожен елемент — від птахів до квітів — допомагає наповнити простір світлом і позитивною енергією. Розміщення панно на стінах укриття має на меті не лише естетичну привабливість, а й створення враження простору, що перебуває в постійному русі. Птахи, що «летять» по стінах, наче розповідають про мандрівку, спільно з квітами, які розцвітають на фоні, створюють відчуття живої природи, що гармонійно поєднується з функцією укриття як місця, що забезпечує безпеку та захист.

Взаємозв'язок між декоративними панно і простором укриття можна також розглядати з точки зору психологічного впливу на учнів. Яскраві кольори і динамічні форми сприяють зниженню рівня стресу та тривожності, допомагають створити атмосферу, в якій учні можуть почувати себе

комфортно, а образи природи і живих істот забезпечують психологічний захист, сприяючи відновленню емоційної рівноваги. Птахи, що символізують свободу, і квіти, що уособлюють гармонію, є потужним інструментом в створенні комфортного освітнього середовища, яке впливає на відчуття учнів, роблячи їх перебування в укрітті більш позитивним і сприятливим для навчання [13].

Декоративні панно, що складають основний художній акцент проєкту «Пташиний сад» для укріття школи міста Києва, є не тільки яскравим елементом оформлення, але й потужним засобом передачі національної ідеї через мистецтво. Кожен елемент розпису — від птахів до квіткових мотивів — насичений глибоким символізмом, який має безпосередній вплив на формування психологічної атмосфери простору. Вибір теми «Пташиний сад» обумовлений не лише естетичними критеріями, а й прагненням створити простір, що стимулює розвиток позитивних емоцій, підвищує психологічний комфорт та забезпечує емоційну стабільність учнів під час перебування в укрітті.

Основним символом на панно є птахи, які в українському народному мистецтві втілюють ідею свободи, життя, захисту і руху вперед. Птахи у композиції, представляють символічний образ надії та духовного зростання. Вони як би розповідають про безмежність можливостей і духовної сили людини. Зображення птахів у різних позах, наповнює простір відчуттям легкості і впевненості, що є важливим для укріття, де діти можуть почуватися захищеними. Таке зображення птахів трансформує стіни у вікна, що відкривають перед учнями нові горизонти та можливості. Така метафора свободи має велику психологічну цінність, оскільки сприяє зниженню рівня тривоги у дітей і створює атмосферу спокою та надії. Птахи, як елемент композиції, підсилюють відчуття безпеки, яке є основною метою розпису для укріття, і в той же час сприяють формуванню в учнів позитивного світогляду, орієнтованого на свободу думок і творчість [17].

Крім птахів, центральне місце на декоративних панно займають квіткові мотиви, які мають глибоке культурне та символічне значення. В українському народному мистецтві квіти часто асоціюються з природним циклом, що включає народження, розцвітання та збереження життя. У цьому контексті квіткові композиції, які зображують різноманітні види рослин — від стилізованих квітів до великих розкритих бутонів — символізують життєву силу, відродження та гармонію. Ці мотиви вносять у загальну композицію відчуття краси та порядку, забезпечуючи певну внутрішню рівновагу. Вони не лише декоративні, але й несуть глибоке повідомлення про зв'язок людини з природою, циклічність життя та незмінність основних принципів гармонії, що є важливими для виховання дітей у контексті їх розвитку та відчуття єдності з оточуючим світом.

Колористика панно грає не менш важливу роль у створенні емоційно насиченого середовища. Традиційна для петриківського розпису палітра включає яскраві, насичені кольори, які у поєднанні з чіткими лініями і візерунками створюють сильний візуальний ефект. Червоні, жовті та помаранчеві відтінки квітів і птахів надають композиціям динамічності, а їх контраст з глибоким зеленим і синім фоном допомагає збалансувати загальний вигляд, роблячи його не тільки насиченим, але й спокійним для сприйняття. Це поєднання теплого і холодного, контрастного і гармонійного допомагає створити середовище, що сприймається як комфортне і підтримуюче. Теплі кольори символізують тепло і енергію, а холодні відтінки вносять відчуття спокою та рівноваги. Така палітра кольорів відображає зв'язок людини з природою, підкреслюючи її циклічність та постійну змінність. Підбір кольорів відповідно до принципів петриківського розпису дозволяє створити живий, емоційно багатий простір, в якому кожен елемент — від найдрібніших деталей до великих композицій — має свій власний емоційний вплив.

Взаємозв'язок декоративних панно з простором укріття є важливим фактором, що визначає ефективність художнього оформлення. Панно, що займають великі площі стін, не тільки прикрашають їх, але й органічно

вписуються у загальний архітектурний стиль приміщення. Вони створюють ефект безперервності простору, вносячи в нього елементи природи, які немов розчиняються в повітрі, надаючи стінам «живого» вигляду. Декоративні панно з птахами і квітами, що розгортаються по стінах, відображають рух і динаміку, але водночас зберігають певну стабільність завдяки чітким лініям та структурованим орнаментам. Це надає простору не тільки художньої виразності, але й створює відчуття легкості і безпечності. Такий візуальний ефект допомагає зменшити психологічну напругу, що може виникнути в умовах стресових ситуацій, до яких можуть призводити обставини, коли учні перебувають в укритті [11].

Взаємодія між декоративними панно та навколишнім простором також проявляється у контексті освітлення. Правильне освітлення панно підкреслює яскраві кольори та деталізує кожен елемент композиції, створюючи додатковий ефект глибини. Використання природного та штучного освітлення дозволяє створювати різні атмосферні відтінки протягом дня, підсилюючи позитивний емоційний ефект від кольорових композицій. Розташування панно на стінах укриття також має на меті сприяти максимальному візуальному сприйняттю, адже правильно вибраний масштаб, композиційна структура та взаємозв'язок між елементами дозволяють створити загальну картину, яка гармонійно взаємодіє з простором, додаючи йому об'ємності та динамізму.

Декоративні панно «Пташиний сад», що стали центральним елементом художнього оформлення укриття школи міста Києва, виконують важливу функцію не лише візуальної привабливості, але й психологічного впливу на оточення, завдяки чому вони сприяють створенню емоційно комфортного середовища для учнів. Окрім своєї естетичної цінності, ці панно насичені символічними та культурними значеннями, які відображають важливі аспекти національної ідентичності і духовності, що сприяє формуванню позитивної атмосфери в навчальному середовищі.

Основною символічною складовою є птахи, які займають провідне місце в композиції. Птахи в українському народному мистецтві є символом свободи,

духовної вищості та зв'язку людини з природою. Вони не лише зображують саму природу, але й втілюють у собі ідею безмежних можливостей та прагнення до гармонії. В проєкті «Пташиний сад» птахи зображені в різних позах, де вони ніби «летять» по стінах, створюючи враження руху і життя, а також підкреслюючи відчуття надії та відновлення. Цей рухливий образ птахів у композиціях дає відчуття динамізму і одночасно нагадує про необхідність збереження зв'язку з природним світом, що є важливим для емоційного і психологічного стану людини.

Крім птахів, важливу роль у композиціях відіграють квіткові мотиви, які є невід'ємною частиною петриківського розпису. Квіти, які традиційно зображуються у народному мистецтві, символізують життєвий цикл, відродження та красу природи. У контексті «Пташиного саду» вони підсилюють ідею гармонії і росту, допомагають створити атмосферу, де кожен елемент, від найменших деталей до великих композицій, сприяє створенню відчуття внутрішнього балансу і краси. Квіткові орнаменти, які не тільки доповнюють зображення птахів, а й утворюють цілісну картину, мають символічне значення, яке спонукає до роздумів про природу та її циклічність. Ці орнаменти, зображуючи квіти у розцвітаючому стані, вказують на постійне відновлення та оновлення, що є важливим аспектом для формування психоемоційного комфорту у шкільному середовищі.

Колористика панно є ще одним важливим аспектом, який впливає на сприйняття простору. Використання яскравих кольорів, характерних для петриківського розпису, таких як червоний, жовтий, зелений і синій, дозволяє створити простір, наповнений енергією і світлом. Червоний колір символізує енергію, життєву силу та пристрасть, в той час як жовтий нагадує про тепло і радість. Зелений колір, який часто асоціюється з природою, приносить відчуття спокою і гармонії, а сині та чорні відтінки додають композиціям глибини та контрасту. Така палітра створює враження гармонії, а також викликає позитивні емоції, що важливо для атмосфери укриття, де учні можуть перебувати тривалий час. Водночас ці кольори сприяють формуванню

особливого психологічного ефекту, що допомагає дітям адаптуватися до умов укриття та знижує рівень стресу.

Взаємозв'язок декоративних панно з простором укриття є невід'ємною частиною їхнього функціонального та естетичного призначення. У контексті освітнього середовища панно не лише виконують роль декору, а й активно взаємодіють з простором, надаючи йому емоційної виразності та глибини. Завдяки масштабним композиціям, панно, що займають великі площі стін, створюють враження відкритого простору, де кожен елемент — птахи і квіти — мовби органічно зливаються з архітектурними особливостями укриття. Це взаємодія з простором, де панно не лише доповнюють стіни, а й заповнюють їх емоційним змістом, дозволяє створити відчуття цілісності, спокою та захищеності.

Правильне розташування панно на стінах укриття є ще одним важливим аспектом їхнього ефективного впливу на простір. Масштабні композиції, на яких птахи «летять» по стінах, дають враження руху, а кольорові акценти підкреслюють кожен елемент, роблячи його виразним і помітним. Протягом дня панно змінюють свій вигляд залежно від освітлення, що дозволяє створювати різні атмосферні відтінки. Таке освітлення підсилює кольорову палітру, допомагаючи створити необхідну емоційну атмосферу, що змінюється в залежності від часу доби і настрою.

Декоративні панно також взаємодіють з психоемоційним станом учнів, створюючи в укритті атмосферу безпеки та надії. Птахи, як символи свободи і руху вперед, разом з квітами, що символізують гармонію і красу, формують простір, який є сприятливим для навчання і розвитку. Такі образи в комбінації з кольоровими акцентами сприяють створенню емоційно збалансованої атмосфери, що знижує стрес і сприяє більш комфортному перебуванню дітей в укритті. Кожен елемент розпису сприяє відновленню психологічної рівноваги, що важливо для дітей під час перебування в обстановці, яка може бути стресовою через зовнішні обставини.

Отже, декоративні панно проєкту «Пташиний сад» виконують кілька функцій: вони є естетичною прикрасою, символізують духовну силу та гармонію, а також активно взаємодіють з простором, надаючи йому емоційної глибини та тепла. Вони формують емоційний фон укриття, забезпечуючи позитивне психологічне середовище для учнів. Розпис є не просто декоративним елементом, а важливою частиною створення освітнього простору, який сприяє розвитку, комфорту і благополуччю дітей.

2.4. Рекомендації щодо збереження та догляду за розписом

Рекомендації щодо збереження та догляду за розписом «Пташиний сад», який є частиною проєкту декоративного оформлення укриття школи міста Києва, повинні враховувати особливості петриківського розпису як традиційного народного мистецтва, а також специфіку умов, в яких цей розпис буде існувати. З огляду на те, що даний розпис має не лише естетичну, але й культурну, освітню та психологічну цінність, необхідно забезпечити його довготривале збереження, щоб він міг виконувати свою функцію впродовж тривалого часу, не втрачаючи своїх художніх якостей.

По-перше, важливим аспектом є правильне освітлення панно. Для збереження кольорів та уникнення їх вигорання, необхідно встановити спеціальне освітлення, яке не буде спричиняти негативного впливу ультрафіолетових променів. Ультрафіолетові промені можуть призводити до швидкого знебарвлення фарб, тому оптимальним варіантом є використання спеціальних ламп, що мають низький рівень ультрафіолетового випромінювання, або LED-освітлення з відповідними фільтрами. Це дозволить не лише зберегти первісну палітру кольорів, а й забезпечить рівномірне освітлення панно, що підсилюватиме їх естетичний ефект і візуальну привабливість [15].

По-друге, догляд за розписом передбачає регулярне очищення від пилу та бруду. Для цього необхідно використовувати м'які, не абразивні матеріали,

такі як мікрофібра або м'які серветки, які дозволяють акуратно видаляти забруднення, не пошкоджуючи фарбу. Важливо уникати застосування агресивних хімічних засобів, оскільки вони можуть пошкодити фарбувальні компоненти петриківського розпису, зокрема натуральні пігменти, що використовуються в традиційних техніках. У разі необхідності для більш глибокого очищення можна звертатися до фахівців, які мають досвід з реставрації народного розпису.

Третім важливим аспектом є контроль за вологістю та температурним режимом у приміщенні, де розташоване панно. Сильні коливання температури або високий рівень вологості можуть призвести до деформації поверхні стіни та фарби, що може негативно позначитися на цілісності розпису. Ідеальна температура для збереження творів мистецтва на стінах повинна бути в межах 18–22 градусів Цельсія, а вологість не повинна перевищувати 60%. Тому важливо забезпечити постійний моніторинг кліматичних умов у приміщенні та, при необхідності, вживати заходів для їх стабілізації, зокрема, шляхом використання кондиціонерів чи зволожувачів повітря [14].

Четвертим аспектом є попередження механічних пошкоджень розпису. Оскільки в укрітті можуть перебувати великі групи людей, існує ймовірність того, що панно може піддаватися випадковим ударам або доторкам. Для уникнення цього варто встановити огороження або захисні прозорі панелі, які будуть оберігати розпис від пошкоджень. Крім того, важливо здійснювати періодичний огляд стану розпису та за необхідності проводити дрібні ремонти або реставрацію, щоб запобігти поширенню дефектів.

Не менш важливим є запобігання накопиченню пилу та забруднень у місцях, де панно перебуває в зоні високої прохідності. Рекомендується регулярно перевіряти чистоту повітря в приміщенні, а також проводити вологе прибирання, використовуючи для цього спеціальні засоби, які не лише очищають, але й захищають поверхні від шкідливих впливів. Під час прибирання важливо дотримуватися обережності, щоб не пошкодити фарби та не створювати умови для накопичення вологи на поверхні [16].

Також варто зазначити, що якщо розпис буде піддаватися негативним впливам зовнішнього середовища (наприклад, в результаті ремонту або реконструкції будівлі), необхідно вчасно здійснити заходи для його захисту. Наприклад, варто покрити поверхню панно спеціальними захисними лаками або безбарвними покриттями, які створять додатковий бар'єр від вологи та механічних пошкоджень, не змінюючи зовнішнього вигляду розпису.

Із врахуванням важливості збереження петриківського розпису як частини культурної спадщини, також доцільно проводити періодичні консультації з фахівцями, що займаються реставрацією традиційних українських розписів. Це дозволить своєчасно виявляти можливі проблеми і отримати рекомендації щодо коректного догляду та реставрації, якщо це буде необхідно.

Збереження петриківського розпису в умовах укриття школи міста Києва вимагає комплексного підходу, який включає не лише технічний догляд, а й організацію правильних умов для забезпечення його довговічності та естетичних якостей. Важливо враховувати специфічні умови навчальних закладів, в яких такі розписи функціонують. Оскільки укриття в школі є не лише декоративним елементом, а й частиною психологічного середовища, яке має забезпечувати емоційний комфорт для учнів, збереження його художніх рис та символічного змісту набуває особливої значущості.

Одним із важливих аспектів є регулярна перевірка стану розпису на предмет механічних пошкоджень або змін, викликаних негативними зовнішніми факторами. Враховуючи, що розпис займає значну площу стін і перебуває в зоні підвищеної прохідності, необхідно вжити заходів для запобігання фізичним пошкодженням. Для цього можна застосовувати спеціальні прозорі захисні покриття, які не впливають на кольорову палітру і текстуру розпису, але захищають поверхню від випадкових пошкоджень. Таке покриття не тільки допомагає вберегти фарбу від затирання чи стирання, але й додає додатковий захист від пилу та бруду.

В умовах укриття також важливо контролювати рівень вологості і температури, оскільки зміни кліматичних умов можуть негативно вплинути на тривалість збереження петриківського розпису. Висока вологість здатна призвести до того, що фарби втрачають свою насиченість або навіть відшаровуються з поверхні стін. Крім того, наявність вологи сприяє розвитку грибкових утворень, що можуть пошкодити не лише розпис, а й стіни будівлі в цілому. Задля збереження оптимального мікроклімату в приміщенні необхідно використовувати системи вентиляції, зволоження повітря та кондиціонування, що дозволяє контролювати рівень вологості і підтримувати стабільний температурний режим у межах 18-22 градусів Цельсія.

Для довговічності розпису необхідно також регулярно перевіряти стан покриття стін, на яких він розташований. Це включає перевірку на наявність тріщин, деформацій або пошкоджень, які можуть призвести до погіршення умов для збереження декоративного оформлення. Якщо такі дефекти будуть виявлені, їх потрібно усунути, оскільки навіть найменші механічні пошкодження можуть призвести до порушення цілісності композиції. Важливо, щоб будь-які роботи з реставрації або ремонту стін проводились лише після ретельної консультації з фахівцями, які мають досвід роботи з петриківським розписом. Усі реставраційні роботи мають здійснюватися з використанням тих самих матеріалів, які застосовувались для створення розпису, щоб зберегти автентичність та художню цілісність твору.

З метою продовження терміну служби розпису і збереження його художніх рис необхідно проводити постійну профілактичну очистку. Важливо пам'ятати, що пильність і використання м'яких інструментів для очищення допоможе уникнути механічних ушкоджень фарби. Використання спеціальних безпечних засобів для очищення дозволить не лише ефективно прибирати забруднення, але й захищати розпис від агресивних хімічних реакцій. У разі виникнення складніших забруднень або пошкоджень фарб, що не піддаються простому очищенню, слід звернутися до професійних

реставраторів, які зможуть провести детальну оцінку стану розпису і здійснити необхідні роботи з його відновлення.

Догляд за петриківським розписом в умовах укриття школи міста Києва є не тільки технічним, але й культурним завданням, оскільки це частина української нематеріальної культурної спадщини. Тому необхідно зберігати високу обізнаність серед відповідальних осіб і вжити відповідних заходів для створення таких умов, у яких розпис може не лише зберігати свою естетичну та символічну цінність, а й залишатися важливим елементом освітнього простору на довгі роки. Систематичне підтримання оптимальних умов для його збереження є частиною загального культурного, освітнього та психологічного підходу до розвитку школи, що дозволяє дітям не лише отримувати знання, а й знаходити натхнення та гармонію в оточуючому середовищі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження були розглянуті основні аспекти використання петриківського розпису як елементу нематеріальної культурної спадщини України в контексті оформлення укриттів у закладах освіти, зокрема на прикладі проекту «Пташиний сад» для школи міста Києва. Петриківський розпис, з його яскравою колористикою, символікою та орнаментальними елементами, виступає важливим елементом української культури, який здатен не лише зберігати традиції, а й мати важливе значення в сучасному контексті, сприяючи розвитку національної ідентичності та культурної свідомості. Поглиблений аналіз історичних та стилістичних особливостей цього мистецького явища дозволив з'ясувати, що петриківський розпис сформувався під впливом народних традицій і культурних впливів, що поєднували в собі елементи природної краси та міфологічної символіки, які сьогодні продовжують актуалізуватися в сучасному мистецтві.

Дослідження функціональних, нормативних та естетичних аспектів оформлення укриттів у закладах освіти показало, що декоративне мистецтво має значний потенціал у створенні комфортного, безпечного та емоційно сприятливого освітнього середовища. Оформлення стін укриттів не лише виконує роль естетичного компонента, а й безпосередньо впливає на психологічний клімат в навчальних закладах. Визначено, що правильне поєднання функціональних і естетичних аспектів допомагає створити простір, який не лише забезпечує фізичну безпеку, але й створює емоційну підтримку для дітей в умовах стресових ситуацій.

Розробка концепції художнього розпису укриття школи, з урахуванням принципів петриківського орнаменту, продемонструвала можливості цього виду декоративного мистецтва для створення унікального, гармонійного простору, що підтримує позитивну атмосферу для учнів. Вибір тематики, зокрема «Пташиний сад», є символічним і має глибоке коріння в українській культурі, де птахи часто асоціюються з життєвими силами, свободою та

надією. Це відповідає завданню створення емоційно комфортного простору для школярів, оскільки птахи, як символи гармонії та краси, здатні позитивно впливати на емоційний стан дітей.

Створення візуально-проектної частини оформлення, включаючи ескізи, колористичні рішення та композиційне розміщення, дало змогу продемонструвати не лише художню цінність петриківського розпису, але й його практичне застосування в інтер'єрі. У роботі були ретельно підібрані кольори та мотиви, що відповідають як традиціям, так і сучасним вимогам щодо естетики і функціональності. Таке поєднання кольорів і форм не тільки прикрашає простір, але й створює певну символічну атмосферу, яка сприяє розвитку культурної свідомості учнів.

Надані рекомендації щодо реалізації проєкту, технічного виконання та догляду за розписом підкреслюють важливість ретельного підходу до кожного етапу, починаючи від вибору матеріалів до забезпечення правильного освітлення та кліматичних умов у приміщенні. Збереження декоративного мистецтва є невід'ємною частиною його функціональності, тому надання рекомендацій щодо догляду та захисту від механічних і хімічних пошкоджень є необхідною умовою для забезпечення довговічності розпису.

Дослідження продемонструвало, що петриківський розпис є не лише цінним культурним надбанням, але й важливим інструментом для створення психологічно безпечного та естетично привабливого освітнього середовища. Розроблений проєкт художнього оформлення укриття школи міста Києва не тільки реалізує ці принципи, але й зберігає традиції, сприяючи формуванню національної ідентичності у молодого покоління. В результаті втілення цього проєкту можна очікувати значне покращення емоційного та психологічного стану учнів, що є важливою складовою сучасного освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Косів В. М. Національні моделі і глобалізація графічного дизайну другої половини ХХ ст. : Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 05.01.03 / Косів Василь Михайлович ; Харківська держ. академія дизайну і мистецтв. — Х., 2003. — 20 с.
2. Косміна Т. Народне мистецтво в архітектурному ансамблі традиційного житла / Т. Косміна. — Українське мистецтвознавство. Матеріали. Дослідження. Рецензії: зб. наук. праць. — Київ, 2008. — Вип. 8. — С. 52–62.
3. Костенко Л. Берестечко: історичний роман / Л. Костенко ; авт. післямов І. Дзюба, В. Панченко; іл. С. Якутовича. — Київ: Либідь, 232 с.
4. Кошеля О. Застосування традиційного петриківського розпису в різних галузях художньої промисловості (на прикладі робіт Марфи Тимченко та інших випускників школи декоративного малювання) / О. Кошеля. — Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. — 2011. — Вип. 11. — С. 41–46.
5. Кощенко О. Замилувала Петриківка світ: петриківський розпис як складову українського народного малярства включено до Списку нематеріальної культурної спадщини людства / О. Кощенко. — Сільські вісті. — 2013. — 20 грудня. — С. 5.
6. Кржемінський К. Стінні розписи на Уманщині: мотиви орнаменту / Кость Кржемінський. — [Кам'янець на Поділля] : Кам'янська художньо-промислова професійна школа, 1927. — 68 с.
7. Кумпан В. Олександр Статива. — Борисфен, 1995. — № 9. — С. 15–17.
8. Кумпан В. Олександр Статива. — Петриківські вісті, 1997. — № 35. — С. 2.
9. Кумпан В. Олександр Статива. — Петриківські вісті, 1997. — № 37. — С. 2.

10. Кумпан В. Олександр Статива. — Петриківські вісті, 1997. — № 39. — С. 2.
11. Кумпан В. Олександр Статива. — Петриківські вісті, 1997. — № 41. — С. 2.
12. Кумпан В. Олександр Статива. — Петриківські вісті, 1997. — № 42. — С. 2.
13. Курач М. С. Використання етнодизайну в процесі трудової підготовки молоді / М. С. Курач. — Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Педагогіка. — 2013. — Вип. 1. — С. 51–55.
14. Куцевич В. Архітектурне міське середовище як синтез мистецтв / В. Куцевич. — Вісник університету «Україна». — 2013. — № 1(16). — С. 192–197.
15. Лампека М. Петриківська орнаментика на київській порцеляні / М. Лампека. — Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. — 2013. — Вип. 5. — С. 272–279.
16. Лачко О. Трансформация постмодернистских арт-практик в современной украинской театральной культуре / О. Ю. Лачко. — Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. — 2015. — № 8–3 (58). — С. 123–127.
17. Левитська Л. А. Селянський стінний розпис на Поділлі (Зіньківський та Солобковецький р.) / Л. А. Левитська. — Київ: Вид. Київського краєвого сільгосп. Музею та П.П.П. виставки, 1928. — 38 с.
18. Левун Н. Дослідження термінології художнього розпису в контексті української термінології й мистецтвознавчої генези / Н. Левун, Ю. Рисіч. — Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки / заг. ред. П. І. Білоусенко. — 2002. — № 2. — С. 89–95.

19. Лисенко Л. Конференція з питань розвитку петриківського розпису / Л. Лисенко. — Народна творчість та етнографія. — 1980. — № 5. — С. 103–105.
20. Личковах В. А. Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури / В. А. Личковах. — Київ: Вид. ПАРАПАН, 2011. — 196 с.
21. Маврина Т. Городецкая живопись / Т. Маврина. — Л.: «Аврора», 1970. — 138 с.
22. Мадієвська О. В. Відображення української національної спадщини у дипломних проектах випускників спеціалізації графічного дизайну ХДАДМ / О. В. Мадієвська. — Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. — 2011. — № 2. — С. 38–42.
23. Мартинюк О. М. Спадкоємність культур як механізм трансформації ціннісних орієнтацій молоді / О. М. Мартинюк. — Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. — 2014. — № 2. — С. 29–33.
24. Марфа Тимченко: Альбом / упорядник і авт. вст. ст. Б. Бутник-Сіверський. — Київ: Мистецтво, 1974. — 97 с.
25. Махаєва К. Вплив античності на розвиток стародавньої культури України / К. Махаєва. — URL: <http://ukrconf.fl.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/12/16.-Makhayeva-Kateryna.pdf> (дата звернення 12.10.2015).
26. Медвідський Б. Популярна і народна культура: що є в них спільного і розбіжного / Б. Медвідський. — Народознавчі Зошити. — Львів: Інститут народознавства НАН України, 2010. — № 3–4. — 501 с.
27. Мемарне М. Постмодерністські тенденції у розумінні сучасної моди / М. Мемарне. — Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. — 2015. — № 4. — С. 120–121.

28. Мишківська Т. Настінні розписи у містечку Козині на Білоцерківщині / Т. Мишківська. — Хроніка археології та мистецтва. — Київ, 1930. — Т. 1. — С. 41–47.
29. Мохірєва Ю. А. Художній розпис у змісті професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Ю. А. Мохірєва; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. — К., 2007. — 20 с.
30. Нагай Г. В. Декоративні розписи / Г. В. Нагай. — Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. — М-во вищ. та серед. спец. освіти УРСР, Львів. держ. ін-т приклад. та декорат. мистец.; [редкол.: П. М. Жолтовський, Ю. П. Лащук, О. О. Чарновський]. — Л., 1969. — С. 183–186.
31. Найдєн О. С. Орнамент українського народного розпису: витоки, традиції, еволюція / О. С. Найдєн. — Київ: Наукова думка, 1989. — 130 с.
32. Наказ № 6 по фабриці художніх виробів від 5 січня 1961 року (Архівний сектор петриківської райдержадміністрації, с. Петриківка). — Ф. 7-ос Артіль «Вільна селянка», фабрика «Дружба», фабрика «Петриківський розпис», 1946–2002. — Оп. 1-ос. — Спр. 18. — Книга наказів № 1–25 з особового складу директора фабрики «Дружба» за 1960–1962 роки. — 55 арк.
33. Наказ № 7 по фабриці художніх виробів від 10 січня 1961 року (Архівний сектор петриківської райдержадміністрації, с. Петриківка). — Ф. 7-ос Артіль «Вільна селянка», фабрика «Дружба», фабрика «Петриківський розпис», 1946–2002. — Оп. 1-ос. — Спр. 18. — Книга наказів № 1–25 з особового складу директора фабрики «Дружба» за 1960–1962 роки. — 55 арк.
34. Настінні розписи Дніпропетровської області 1911–1935 рр. (Петриківка, Новомосковськ): Відділ охорони пам'ятників архітектури. — Ф. 1445. — Зк. № 1600–1698. — Від 9.11.1948.

35. Пилявець Л. Передумови виникнення глобалізації як культурологічна проблема / Л. Пилявець. — Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. — 2013. — № 4. — С. 116–121.
36. Пишнєва С. Петриківка – це стан душі [Електронний ресурс] / С. Пишнєва. — URL: <http://www.dnu.dp.ua/news/1172> (дата звернення 27.04.2025).
37. Пікуш А. Ключа Явдоха Яківна / А. Пікуш. — URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=8617 (дата звернення 27.04.2025).
38. Подолинний С. Етнокультурна символіка як ідеологічна основа архітектурної діяльності / С. Подолинний, Н. Каширіна. — Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. — 2013. — № 1. — С. 111–118.
39. Половна-Васильєва О. Художній аналіз декоративно-орнаментального малярства Петриківки ХХ століття (за приватними збірками петриківського розпису Володимира Падун та Андрія Пікуша) / О. Половна-Васильєва. — Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. — Серія : Мистецтвознавство. — 2015. — № 1С. — С. 162–167.
40. Прищенко С. Прояви постмодернізму в рекламі / С. Прищенко. — Науковий огляд: міжнародний науковий журнал. — Київ : Інститут наук. прогнозування, ТОВ «Меганом», 2014. — Вип. 1. — С. 179–184.
41. Проблеми Петриківки [Л. Лисенко, М. Селівачов, І. Скицюк, А. Пікуш]. — Образотворче мистецтво. — 1981. — № 5. — С. 11–13.
42. Протокол № 1 загальних зборів від 25.03.1948 р. (Архівний сектор петриківської райдержадміністрації, с. Петриківка). — Ф. 7-ос Артіль «Вільна селянка», фабрика «Дружба», фабрика «Петриківський розпис» 1946–2002. — Оп. 1-ос. — Спр. 01, 02. — Протоколи загальних зборів членів артілі «Вільна селянка» за 1947–1949. — 18 арк.

43. Протокол № 3 звітних зборів артїлі від 11.02.1957 р. (Архівний сектор петриківської райдержадміністрації, с. Петриківка). — Ф. 7-ос Артіль «Вільна селянка», фабрика «Дружба», фабрика «Петриківський розпис» 1946–2002. — Оп. 1-ос. — Спр. 11, 12. — Протоколи № 1–27 засідання правління «Вільна селянка» за 1955–1957 роки. — 35 арк.
44. Протокол № 8 Засідання правління промартїлі «Вільна селянка» 14.05.1958 р. (Архівний сектор петриківської райдержадміністрації, с. Петриківка). — Ф. 7-ос Артіль «Вільна селянка», фабрика «Дружба», фабрика «Петриківський розпис», 1946–2002. — Оп. 1-ос. — Спр. 16. — Протоколи № 1–27 засідання правління «Вільна селянка» за 1958–1959 роки. — 60 арк.
45. Рацибарська Ю. Петриківський розпис: яскраві квіти на темному тлі / Ю. Рацибарська. — Українська культура: Культурно-освітній та літературно-мистецький ілюстрований журнал. — 2014. — № 4. — С. 6–11.
46. Рижова І. С. Дизайн в технічних вузах України / І. С. Рижова. — Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2009. — Вип. 37. — С. 87–95.
47. Роготченко О. О. Петриківські традиції [про М. Тимченко]. — Сільські вісті. — 1982. — Березень. — Цит. за: Роготченко О. О. Мистецтвознавство: Роздуми і життя: монографія. — К.: Вид-во «Фенікс», 2018. — С. 72–74.

Приклади творів

Петриківський розпис: початок-перша половина XX сторіччя

Рис. 1 Є. Євченко. Замальовки розписів комину, с. Петриківка. Папір, акварель. 1913

Рис. 2 Т. Пата. Рушник. П., я. темп. 1929-1930

Рис. 3 М. Тимченко. Букет. П., темп. 1949

Рис. 4. Т. Пата. Синій пуп'янок. 1913 р., Папір, темпера

Рис. 5. Глущенко П. Птах у квітах, 1937р.

Петриківський розпис: друга половина XX -поч. XXI ст

Рис. 6. Соколенко В. Панно
«Павич та калина», 1963 р.

Рис. 8. Т. Пата Зозуля на калині. 1973 р.
Папір, темпера

Рис. 9. Панко В. "Гопак". 1980. Папір,
яєчна темпера.

Рис.7. Глуценко В. «На калині мене
мати колихала», 1980 р.

Рис. Турчин Н. Панно «Казковий
птах», 2009 р.

Рис. 10. Панко Ф. Панно «Білий
Танок», 1976 р.

Рис. 11. Т. Самарська «Журавлі». 1982 р. Світлина з видання: Петриківка: альбом репродукцій. Дніропетровськ. 2001. С. 126.

Рис. 12. М. Яненко «Зозулі на калині». 1986 р. Світлина з видання: Петриківка: альбом репродукцій. Дніропетровськ. 2001. С. 184.

Рис. 13. Горбуля Л. «Три птахи». 1989 р. Світлина з видання: Петриківка: альбом репродукцій. Дніропетровськ. 2001. С. 145.

Рис. 14. Скляр Л. «Жайворонки». 1989 р. Світлина з видання: Петриківка: альбом репродукцій. Дніропетровськ. 2001. С. 175.

Рис. 15. Вакуленко Т. Панно «Диво-птах», 2008 р.

Рис. 16. Гарькава Т.
Декоративна таріль
«Півень»

Рис. 17. Гарькава Т. «Зимова пісня», 2015 р.

Рис. 18. Глущенко В. Панно
«Півень, що співає» 1988 р.

Рис. 19. Карпець-Єрмолаєва В.І. Панно
«Осінні птахи», 2015 р.

Рис. 20. Ярмолук О. «Всюди
буйно квітне черемшина»,
2014

Петриківський розпис в архітектурі та побуті

Рис. 21. Розпис на печі, 1920-ті роки

Рис. 22. Стіна фабрики петриківського розпису (руїни) у 2016 році.

Рис. 23. Музей петриківського розпису

Рис. 24. 120 метровий паркан з петриківським розписом смт. Петриківка, Дніпропетровська обл.

Рис. 25. Зупинка, Дніпропетровщина

Рис. 26. Назаренко Г. Розпис інтер'єру ресторану «Щекавиця»

Рис. 27. Розпис храму Святителя Петра Могили, Маріуполь (2020р.)

Рис. 28. Церква Святого Юрія м.Київ 2011р., (Г. Назаренко)

Рис. 29.Тимчекно М. Ваза «На подвірі», 1972р..

Рис. 30. Тимченко М. К. Ваза фарфорова, надглазурний розпис. Виготовлено у 2 половині ХХ століття на Київському експериментальному кераміко-художньому заводі.

Рис. 31. Тимошенко К. 2015 р.

Рис. 32. Тимошенко К. Розпис дерев'яного розпису 2018р.

Рис. 33. Пікуш О. Скринька з Фабрики петриківського розпису, бл. 1960 р.

Рис. 34. Пікуш А. Петриківський розпис на гутному склі

Рис. 35. Роботи Тетяни Пата на поштових марках України (2000р).
Кучерявки, панно 1950-ті рр.
Калина і птах

Рис. 36. Монета НБУ Петриківський розпис, 2016 р.

Рис. 37. Блок марок України «Краса і велич України. Дніпропетровська область» (2014 р)

Рис. 38. Горбуля Л. Розпис металевому посуду 2015 р.

Приклади петриківського розпису ХХІ ст в сучасному дизайні

Рис. 39. Горбуля Л. Логотип
«Петриківка», 2013

Рис. 40. Жовто-блакитні національні
мотиви
(за матеріалами Національної
історичної бібліотеки України)

Рис. 41. Назаренко Г. Розпис авто
композиція «Віночок для Зої», Чехія,
2023р.

Рис.42. Стилізований інтер'єр
магазину Сільпо, Кам'янське,
2021 р.

Послідовність виконання творчої роботи «Пташиний сад».

Автор Шевченко Є.М.

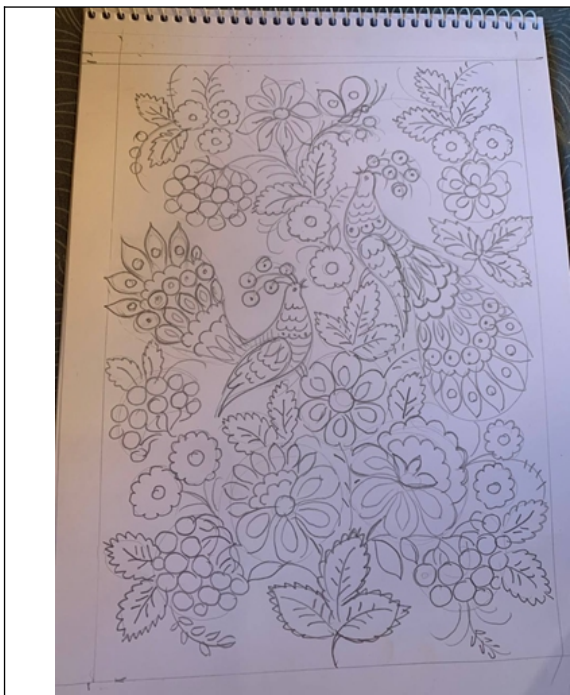

Рис. 2.1.

Рис. 2.2.

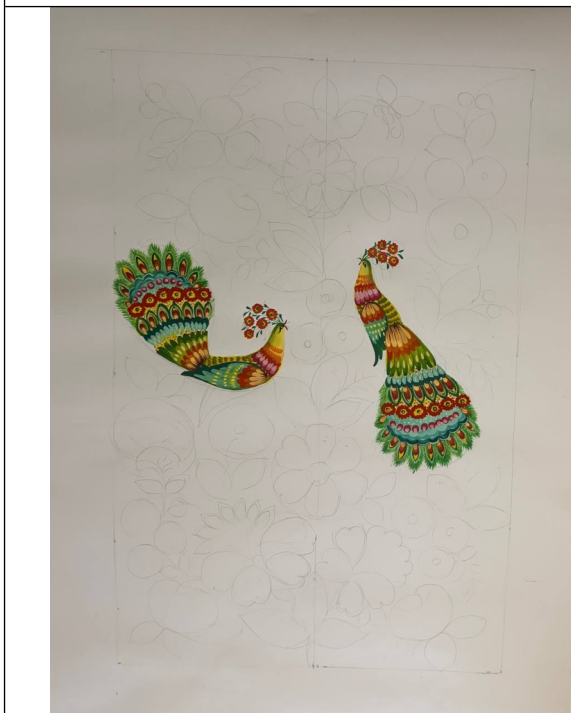

Рис. 2.3.

Рис. 2.4.

Рис. 2.5.